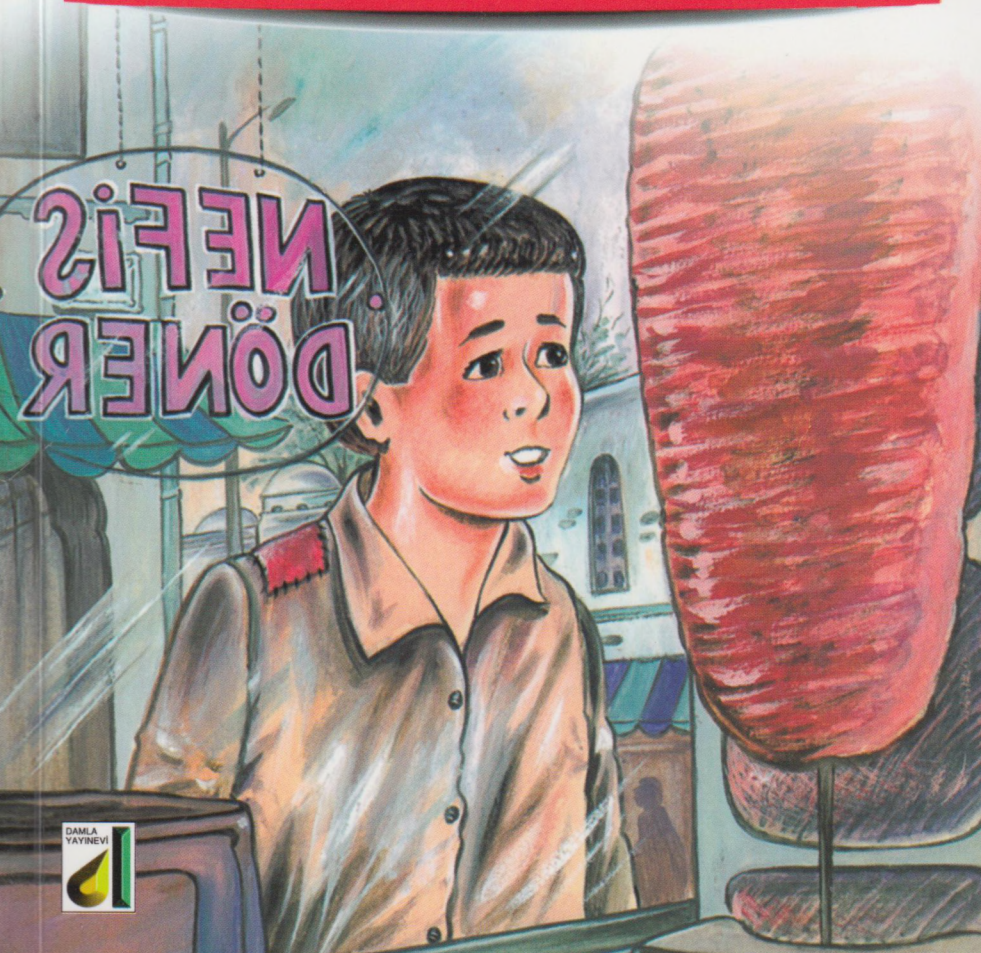
KEMALETTİN TUĞCU

Sokaktan Gelen Çocuk

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN
TUĞCU

SOKAKTAN GELEN ÇOCUK

DAMLA
YAYINEVİ

KEMALETTİN TUĞCU

41

Damla Yayınevi Nu.: 120

Kemalettin Tuğcu Klasikleri Nu.: 41

©
Copyright
Yayın Hakkı
Damla Yayınevi

Kapak-İç Resim
İlhan Ökkeş

Dizgi-Mizanpaj
Damla Yayınevi

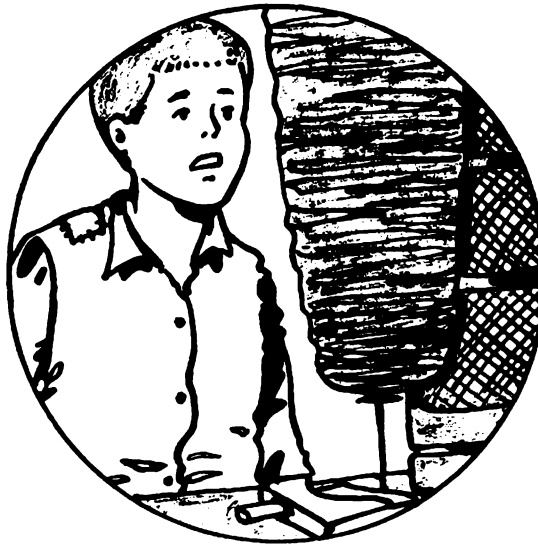
Baskı-Cilt
Express Matbaası - İSTANBUL

ISBN 975-381-028-8

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 6 Cağaloğlu-İST.
Tel: 0.212. 514 28 28 - 0.212. 511 09 55
Fax: 0.212. 528 24 01
Internet: www.damlayayinevi.com.tr
E-mail: damla@damlayayinevi.com.tr

SOKAKTAN GELEN ÇOCUK

Caddenin iki yakasında kebabçı, köfteci dükkânları vardı. Atölyelerden, iş yerlerinden çıkan insanlar kol kola, birer ikişer bakınarak yemek yiyecek bir yer arıyorlardı.

Kebabçı dükkânlarının kapısının önünde duran garsonlar müşteri çekmek için durmadan söyleniyorlardı:

— Buyurun, buyursunlar beyim. Şiş kebab var, şiş köfte var, karışık ızgara var, piyaz da var.

Caddeyi bir kebab, kızarmış et kokusudur sarmıştı. Bu koku, doğrusu aç olanları iyice etkiliyordu.

Polis Halil Efendi de yakındaki karakoldan çıkmış, her zaman uğradığı dönerciye giderek camın önünde oturmuş, ısmarladığı dönerin gelmesini bekliyordu.

On yaşının biraz üstünde görünen bir erkek çocuk, dönerin çevrildiği yerdeki cama burnunu dayamış, dönercinin sıyırıp kestiği ve tabağa aldığı dönerlere ve ara sıra biledi-ği uzun, kılıca benzer bıçağına bakıyordu.

Dönerci kapıdan müşteri çekmeye çalışan garsona:

— Ahmet, diye seslendi. Şu serseriyi defet sokaktan. Nerdeyse camın arkasından dönerleri yiyecek.

Garson çocuğa doğru yürüdü, uzaktan bir tekme salladı. Çocukla aralarında bir ağız kavgasıdır başladı. Garson çocuğa el kaldırıyor, o saldırıya göğüs gererek meydan okuyarak bağırıyordu.

— Sana ne be, sokaklar babanın malı mı?

Halil Efendi yerinden kalkarak üstü başı pek perişan olan çocuğa dikkatle baktı. Terleyen yüzüne toz toprak yapışmış olan çocuğun gözlerinin içi başka bir ışıkla parlıyordu. Atılmaya hazırlanan bir hırçın kedinin bakışına benziyordu gözlerindeki kinli, hırslı parıltı.

Garson dişlerini sıkarak:

— Şimdi kafanı kırarım senin, diye bağırdı.

Çocuk direniyordu:

— Kır da göreyim.

— Neye güveniyorsun aç köpek.

— Sen bana vur da göreyim. Kaldırım taşını kaptığım gibi şu camekânı indiririm, anladın mı?

Yoldan geçen bir işçi:

— Ahmet. Bırak şu çocuğu, dedi. Artık işi azıttınız, nere-

deyse caddeye de sahip çıkacaksınız.

Halil Efendi de sokağa çıktı.

— Bırak, dedi garsona. Gelip geçenle uğraşacağına servise bak.

Sonra çocuğun omuzuna elini koydu:

— Gel bakalım benimle, dedi.

Çocuk hiç yılmadı. Hâlâ o parıltılı gözlerle kinli kinli bakıyordu.

— Gelelim bakalım, dedi. Ne yapacakmışız!

— Seninle arkadaşça konuşalım.

Çocuğu yandaki dönerciye soktu. Köşede boşalmış bir masaya gitti. Garson koşup masanın üstünü siliyordu. Halil Efendi:

— İki döner kestir, dedi. İki de piyaz, yumurtalı olsun.

Çocuk kalkmak istedi. Polis:

— Otur, dedi. Daha konuşmadık. Önce bana söyle. Baban neci?

— Babam hâlde çalışıyor, dedi çocuk.

— Senin adın ne?

— Murat.

— Güzel adın varmış. Benim adım da Halil. Peki sen niye okula gitmiyorsun?

Çocuk kızgınlıkla:

— Git de babama sor, dedi. Bir başka karı aldı, gözü dünyayı görmüyor.

— Sen babanla oturmuyor musun?

— Karı istemiyor beni. Babam da anana git diye beni sokağa salıverdi.

— Anam da başka bir adamla evlendi. Adam beni istemiyor. Babasına gitsin diyor.

— Başka kimsen yok mu?

— Bir ablam var.

— O sana bakmıyor mu?

— Elinden gelse bakar ama aksi bir adama vardı. Adam da beni istemiyor. Anası babası varken elin serserisine ben bakamam diyor.

Çocuk bunları gayet rahatlıkla anlatıyordu. Bu arada iki tabak dönerle piyazlar ve ekmekler gelmişti. Halil Efendi:

— Buyur, dedi. Bu öğleyin bendensin. Eh bir gün ben de sana misafir olurum. Dünyanın ucu uzun.

Çocuk her hâlde çok açtı ki nazlanmadı. Yalnız gözlerindeki o yeşilimsi parıltı sönmüştü. Gözbebekleri artık kızgın değil, hafif ıslaktı.

— Sağ ol amca, dedi.

Halil Efendi ağır ağır yemeğini yerken:

— Şimdi nerede kalıyorsun? dedi.

— Parkta, dedi çocuk.

— Park bekçisi darılmıyor mu?

— Darılıyor ama kim dinler! O çekilip gittikten sonra sıralardan birinde yatıyorum. Bekçi iyi bir adam. Mahalleyi dolaşıp parka girip bir sigara içiyor. Beni görüyor ama darılmıyor.

— Seni yakalayıp götürmüyorlar mı?

— Benim kimseye birşey yaptığım yok. Dilenmiyorum da.

Dönerler ve piyazlar bitti. Birer şişe de ayran içtiler. Halil Efendi:

— Doydun mu? dedi.

— Sağ ol amca, doydum.

— Hiç okula yollamadılar mı seni?

— Ben ilkokulu bitirdim amca.

— Bu iyi işte. Demek okuman yazman var. Kaç yaşındasın?

— On biri bitirdim.

— Ne zamandır sokaklardasın?

— Anam bu ilk baharda kocaya vardı. Adam da beni attı sokağa. Şimdi ağustosdayız değil mi? Nisandan beri sokaktayım.

— Hiç iş aradın mı?

— Aramaz olur muyum! Ama iş veren kim! Hangi dükkâna girsem kapıdan çevriliyoruz. Bu arada çekmecesinden bozuk para arayıp bir lira uzatanlar da var. Ama ben sadaka almam.

— İyi ama insan en aç üç vakit yemek, yemek ister, ne yapıyorsun?

— Orasını Allah bilir. Bir iki serseri çocuk var. Ne zaman yanlarına gitsem bana yiyeceklerinden ikram ederler.

— Bu gidiş gidiş değildir oğlum. Bir yere kapağı atmaya bakmalı.

— İyi diyorsun amca ama benim yaşımda bir çocuğa kim iş verir! Kim olsa hırlı mıdır, hırsız mıdır diye düşünür. Zaten yaş küçük hem kimsenin emniyeti yok, hem de benim yaşımdaki bir çocuktan iş çıkmayacağını biliyorlar.

Halil Efendi:

— Ama çıraklık yapabilirsin, dedi.

— Onu da aradım amca. Geçenlerde parkta bir devriyeye rastladım. Beni sıradan kaldırdılar, git de nereye gidersen git, bizim bölgemizden savuş dediler. Tutamadım kendimi. Sıralardan birinin altında yatan köpeği gösterdim. "Parkta yatmak için köpeğe izin var ama kimsesiz bir çocuğa yok, öyle mi?" dedim.

— Ne dediler?

— Birisi cüzdanına davranıp bir beşlik kâğıt çıkardı. Bana uzattı. Alır mıyım? Yürüdüm, gittim. Arkamdan bakıp kaldılar öylece.

Çocuk pek zeki ve konuşkandı. Dönerciden çıkınca ağır ağır caddenin boyunca yürümeye başladılar. Halil Efendi birden durdu. Bir evin bir odası dükkân gibi yapılmış, sokağa bir penecere açılmış, bir de kapı takılmıştı. İçeride ışık yanıyordu. Halil Efendi aralık kapıdan içeriye girdi. Dükkan dışarıdan göründüğü kadar dar değildi ama içeride yığınla eski ayakkabı vardı. Eskici yaşlıca bir adamdı. Dudağına kıstırdığı sigara yarısına kadar salyesiyle ıslanıp sönmüştü. Halil Efendi:

— Kolay gelsin, Yaşar usta, dedi.

Adam doğrulup:

— Sağ ol Halil Efendi, dedi.

— Sen bir çırak arayıp duruyordun.

Usta Murat'a bakarak:

— Öyle, dedi. Arıyordum ama başıma bela aramıyordum.

— Öyle peşin konuşma Yaşar usta, bu çocuk çok zeki. Bana öyle geliyor ki, elinden iş de gelir. Sen bir hafta dene. İşine gelmezse, sana yararlı olmazsa ben başka bir yer bulurum.

Yaşar usta kaşlarını çatarak biraz düşündü. Bu arada Halil Efendi:

— Aramızda hak huk var, dedi. Hem ben bu çocuğa kefilim.

Yaşar usta yarım ağızla:

— Kalsın bakalım, deneyelim, dedi.

— Ha şöyle yola gel. Birbirimize lâzım olduğumuzu

unutma. Şu bir hafta içinde dükkân kapanınca karakola gelsin. Bir köşede barınır.

— Para veremem, bilmiş olun.

— Para isteyen yok.

Halil Efendi çıkartıp Murat'a bir on lira verdi.

— Bununla bir iki gün idare et, dedi. Sonra bana ödeyeceksin. Haydi göreyim seni, çalış bakalım.

Yaşar usta, alçak ve aralıksız bir iskemle gösterdi Murat'a.

— Şuraya otur, dedi. Şu ayakkabıların tozunu, toprağını süpürüp ıslak bezle temizle. Yapacağın işi dikkatle yap, aceleye gerek yok.

Hava sıcak ve dükkan havasızdı. Ayakkabılar fena fena kokuyordu. Sonra deri ve köselelerin de ayrı bir kokusu vardı. Yaşar usta:

— Bana bak, dedi. Sıkıştığın zaman şu kapıdan gir. Orada ayakyolu ve musluk var. Musluğun suyu terkostur. Ben de içerim.

Yaşar ayakkabıları fırçalayıp, silip bir köşeye çift çift sıralıyordu. Yaşar usta göz ucuyla onun çalışmasına bakıyordu. Çocuğun elleri temiz ve beyazdı. Elbisesinin eskiliğine, yırtıklığına karşı yüzü ince ve temizdi. Pantalonunun paçaları yırtılıp tirfillendiği için dizlerinin hizasından kesilmiş, kısa pantalon yapılmıştı. Arkasında ceketi yoktu.

Yaşar usta eli işle meşgulken ona bazı sorular sordu. Kimin nesi, babası neci, nerede oturuyor. Halil Efendi'yi nereden tanıyor?

Murat hiç şaşırmadan düzgün konuşuyordu. Usta:

— Başka giyeceğin, çamaşırın yok mu? dedi.

— Var, dedi Murat. Bir kağıtçı arkadaşım var. O çöp kutularından topladığı kağıtları bir izbeye getiriyor, sonra sa-

tıyor. Bazen onun izbesine gidiyorum. Orada yatıyorum. İki kat çamaşırım, bir de ceketim var. Orada duruyor.

Çocuk dikkatli ve eli işe yatkındı. Beş on ayakkabı temizlettikten sonra Yaşar usta iki ayakkabının yırtıklarını söktürdü. Hazırladığı, pençe yaptığı ayakkabıları boyattırdı.

Akşama kadar dört beş kişi geldi, pençe yaptırdıkları ayakkabılarını aldılar. Yaşar ustanın işi yolundaydı. Bir pençe yaptığı ayakkabıyı verirken:

— Yenisinden sağlam, diyordu. Güle güle giy, tepe tepe kullan.

Yamanacak, pençelenecek yeni ayakkabılar getiriyorlardı. Yaşar usta hepsine:

— Elimde çok iş var, diyordu, haftaya olur.

Yaşar usta pek de çalışkan bir adam değildi. Belki biraz yaşlanmış ve durmadan çalışmaktan usanmıştı. Sık sık iskemlesini alarak kapının önüne çıkıyor, ya da karşıdaki kahveye giderek bir zaman orada kalıyordu.

Yaşar usta aynı zamanda yalancı bir adamdı. Söz verdiği günde ayakkabıları hazırlamıyor, bu yüzden müşteriyle kavga ediyordu. Aldığı parayı da daima azımsıyordu. Yarım saat içinde yapıverdiği bir pençeye üç, dört yüz lira para istiyordu.

Murat o gün akşam karanlığına kadar çalıştı. Sonra usta dükkanı kapattı. Sabahleyin saat sekizde dükkanın önünde bulunmasını söyledikten sonra gitti.

Murat epeyce sıkılarak yakındaki karakola gitti. Kapıdaki polis onu görünce ne istediğini sordu. Murat işi anlatınca:

— Ha, dedi, tamam. Seni nezarethaneye koyacağım. Sabahleyin çıkartırım. Halil Efendi erkenden gitti.

Karakolun altında, bodrum gibi bir yer vardı. Dar iki penceresinde kalın demir parmaklıklar vardı. Kapısı da de-

mirdendi ve dışarıdan kilitleniyordu. İçeride zayıf bir ışık yanıyordu.

Polis Murat'ı oraya götürdü.

— Hava sıcak, dedi. Sıralardan birinde yatarsın.

İçeride gözleri kan çanağı gibi, yüzünde yara izi bulunan bir adamla, hastaya benzer biri daha vardı. Tahta kanapelerin üstünde, gazete kağıdına yaydıkları peynir, ekmek, üzüm gibi şeyleri yemişlerdi. İkisi de fosur fosur sigara içiyorlardı. Polis çekilip gidince gözleri kanlı ve yüzünde yara izi bulunan adam:

— Hey küçük, dedi. Sen yankesici misin?

Murat onların karşısındaki tahta sıraya otururken:

— Hayır, dedi.

— Dileniyor musun yoksa?

— Ben dilenci değilim.

— Nesin öyleyse?

— Ben kunduracı çırağıyım.

— Yoksa bir şey mi aşırdın.

— Hayır.

— Haydi, doğrusunu söyle. Kimseyi buraya boşu boşuna getirmezler.

— Benim yatacak yerim yok. Halil Efendi buraya gelmemi söylemişti.

— Halil Efendi dediğin şu ihtiyar polis değil mi? Buranın eskisidir o. Neme lâzım, ötekilere benzemez. Yumuşak başlıdır, hâlden anlar.

Murat cevap vermedi. İki adam mahkemeden, suçtan söz ediyorlardı. Hasta gibi olanı bir kolunun üstüne yatıyor, uyumak istiyordu. Öteki dişli ve azılı bir adam olmalıydı. Kalkıp geziniyor, sık sık dişlerini gıcırdatıyordu.

Sonra o da sıraya uzandı. Arası çok geçmeden horlama-

ya başladı. Bu yer odasının içi nefes ve rutubet kokuyordu. Üstlerinde ayak sesleri durmadan gidip geliyor, sokaktan düdük sesleri duyuluyordu.

Murat uyuyup uyuyamadığını pek bilemedi. Bir aralık ortalığın aydınlandığını, sokakta gürültüler başladığını duydu. İki suçlu uyanmış, yine sigara içiyor ve öksürüyorlardı.

Neden sonra kapı açıldı. Bir polis Murat'a işaret etti. Murat acele ile dışarı çıktı. Polise saati sordu. Sekize beş vardı. Murat:

— Ben gideyim, dedi. Usta bekler beni.

Acele ile dükkânın yolunu tuttu. Giderken bir bakkaldan bir sandöviç aldı. Dükkânın önünde ustayı beklerken yedi. Neden sonra elinde bir torba ile Yaşar usta geldi.

Halil Efendi bir hafta sonra Yaşar ustanın dükkânına uğradığı zaman Murat'ı ustanın hazırladığı bir pençenin altına tahta çivileri çakarken gördü. Yaşar usta polis memuruna Murat'ı gösterdi.

— Seninkinin maşallahı var, dedi. Dikkatli bir çocuk.

Halil Efendi de çok memnun olmuştu:

— Demek işe yarıyor ha? dedi.

— Eh, dedi Yaşar usta. Usta marifetli olursa çırak da çabuk yetişir.

— Alakoyacak mısın?

— Çalışıyor işte.

— Öyleyse çocuğun adını koyalım.

— Canım, hele biraz daha çalışsın.

Halil Efendi:

— Aç ayı oynamaz, dedi. Hiç olmazsa yiyecek parasını ver. Yokse benim başka ahbablarım da var.

Yaşar usta ortalığın kötülüğünden, paranın kolay kaza-

nılmadığından filan söz ediyor, günde beş lira verebileceğini anlatıyordu. Halil Efendi:

— Bir ay için haftada elli kağıt, dedi. Bu çocuk üç öğün yemek yiyecek. İşine yaramıyorsa söyle. Dükkân para kazanmıyor diyorsun, ama buradan çıkınca soluğu meyhanede alıyorsun. Senin verdiğin içki parasıyla bir aile daha geçinir.

Epeyce bir çekişmeden sonra Yaşar usta günde on lira yiyecek parası vermeği kabul etti. Ayrıca Murat dükkânda yatacaktı. Bunun için manavdan altı tane elma sandığı aldılar. Masa gibi bir şey yapıldı. Halil Efendi de evinden bir battaneye getirdi.

Murat böylece dükkânda yatmaya başladı. Akşamdan yiyeceğini alıyor, Yaşar usta kapıyı üstüne kilitleyip gidiyordu.

Böyle kapatılmak hoş bir şey değildi ama karakolun nezarethanesinde sabıkalı ve suçlularla sabahlamaktan hayırlıydı. Murat ne de olsa ev çocuğu idi. Daha yüzü gözü açılmamıştı.

Böylece günler geçerken Murat eskiciliği, daha doğrusu ayakkabı onarmasını öğreniyordu. Bıraksa bir pençeyi pekala yapabilirdi. Usta şimdi daha fazla iş çıkartıyordu. Gelen müşteriyi geri çevirmiyordu. Murat'a da iyi davranıyor, hatta bazen yemek ısmarlıyor, dükkânda beraber yiyorlardı.

Murat epeyce açlık çekmiş olmalıy dı ki çok sıkıntılı olduğu hâlde bu eskicilik işini yapıyordu, aldığı paranın kıymetini biliyordu. Halil Efendi de bazen öğleyin dükkâna uğrayarak Murat'ı alıp yemeğe götürüyordu.

Fakat işler böyle düzgün giderken bir Sabah yaşar usta çekmeceyi açarak iyice araştırdı ve:

— Murat, dedi. Burada para olacaktı. Yüzelli lira para.

Murat işe başlamıştı:

— Vardı usta, dedi. Ama sen aldın gittin.

— Ne zaman aldım?

— Dün akşam.

— Ben para filan almadım. Bakkaldan aldığım pençe parasından yüzelli lirayı burada bıraktım, içinden yüz lira alıp gittim:

Murat:

— Yaşar usta, dedi. Sonradan sen yine geldin. Kapıyı vurdun, ben de açtım. Çekmecedeki parayı alıp gittin.

— Sen kime yutturuyorsun. Benim hiç gidip de yeniden geldiğim var mı?

Murat sabırlıydı:

— Ustacığım, dedi. Gündüz buraya meyhaneci gelmişti. Ona borcun varmış. Adam şarap alacağım diye para istedi. Akşama veririm dedin.

— Şarapçı geldi ama ben tekrar dükkana gelmedim. Sen şu yüzelli lirayı nereye sakladınsa çıkart bakayım, yoksa fena yaparım seni.

Murat kıpkırmızı olmuş, elindeki işi bırakmıştı. Yaşar usta yerinden kalktı, kapıyı dışarıdan kilitliyerek gitti, biraz sonra Halil Efendi ile beraber geldi.

Halil Efendi Murat'a:

— Sen bu parayı aldın mı almadın mı? dedi.

— Almadım amca.

— Pekala, anlat bakalım, nasıl oldu?

Murat:

— Dün üç kişiden para aldı usta, dedi. Öğleden sonra Halime teyze geldi. Ona bin lira verdi. En sonra bakkal gelip ayakkabılarını aldı. İkiyüz elli lira verdi. Yaşar usta çıkıp giderken bu paranın yüz lirasını aldı. Aradan çok geçme-

den geldi, iyice sarhoş olmuştu. Güçlükle yürüyordu. parayı aldı, yine yıkıla yıkıla gitti, ben başka bir şey bilmiyorum.

— Sen biraz bekle bakalım.

Halil Efendi Yaşar ustayı da alıp gitti. Murat bekledi. Pek az sonra ikisi tekrar döndüler. Yaşar usta adamakıllı suratlıydı. Murat'a:

— Dün o herif para istemişti ya, dedi. Buraya gelip parayı almış, ona vermişim. Hatta defterindeki borcumdan yüz elli lirayı düşmüş.

Halil Efendi:

— Bak oğlum, dedi. Böyle iftiraya uğramak hoş birşey değildir ama insan başına böyle bir iş gelirse denenmiş olur. Sen temiz bir çocuksun. Ustan da seni hırsız sandığı için pişman oldu.

Yaşar usta:

— Kusura bakma oğlum, dedi. Hem ben yaşlıyım, hem de içtiğim zaman ne yaptığımı pek bilmem. Bu yüzden karı ile çok çekişiriz.

Bu davranış Murat'a çok ağır gelmişti ama Yaşar ustanın yanından çıkıp sokaklarda serseri olamazdı. Halil Efendi de onun başını okşayıp:

— Ziyanı yok oğlum, dedi. Sen çalışmana bak.

O günden sonra Yaşar usta öğle saatlerinde dükkânı kapatıp yemeğe çıkarken Murat'ı da götürüyordu. Köftecide birer porsiyon köfte yiyor, üstüne de birer ayran çekiyorlardı. Bunun parasını Yaşar usta Murat'ın günlüklerinden kesmiyordu.

Aradan bir ay geçmeden Murat çok işe yarar bir çırak olmuştu. Yaşar usta onu müşterilerine tanıtıyor; "Benim kalfa" diyordu.

Müşterinin birinin bırakıp da sonradan aramadığı bir çift ayakkabıyı Murat'a verdiği gibi eskiciden de bir panto-

Yaşar Usta Murat'a; parayı nereye sakladınsa çıkart bakalım! dedi.

lon almıştı. Ayrıca evinden bir de yastık getirmişti. Murat arkadaşının izbesinden aldığı ceketini ve çamaşırlarını dükkânda saklıyordu. Ceketinin cebinde okul diploması ile nüfus kağıdı vardı.

Halil Efendi sık sık dükkâna uğrayıp hatır soruyordu. Yaşar usta daha önce ısmarlama ayakkabı yaparmış. Büyük bir mağazası varmış. Ama biraz geçimsiz bir insan olduğu için işi eskiciliğe dökmüş.

Murat ondan balmumlu iple çift dikiş dikmesini, pençe kesmesini ve bir pençeyi tek başına yapmayı kısa zamanda öğrendi.

Yavaş yavaş sarhoş usta gündüzleri de şarapçıya gidip ayak üstü bir kaç bardak içiyor ve dükkâna gelince uyukluyordu.

Aradan bir buçuk ay geçince Murat haftada iki yüz elli lira almaya başladı. Bu parayı fazlasıyla hak ediyordu. Pek küçük ve acemi bir çocuk olduğu hâlde Yaşar usta onun üzerine işleri yıkmaya başlamıştı. Hemen hemen günlerini karşıki kahvede geçiriyor, orada kâğıt oynuyor, durmadan çay içiyor, kafa dengi yaşlı adamlarla konuşuyordu.

Karşıdan, dükkâna bir gelen olunca bazen kalkar, canı istemiyerek gelir, müşteri ile konuşurdu. Pazarlığı o yapıyor, paraları o alıyordu. Ama Murat'a tam emniyeti vardı. Bazen çocuk tezgahın üstündeki parayı gösterir:

— Usta, derdi. Birisi geldi, ayakkabısının ucu açılmış, dört çivi çaktım, yirmibeş lira aldım. İşte para burada.

Bazen de:

— Usta, diyordu. Gençten bir hanım geldi. Ayakkabısının topuğu elinde. Topuk tarafından taban astarını söktüm, yukarıdan beri iki çivi çaktım. Sonra astarı tekrar yapıştırdım. Eskisinden sağlam oldu, elli kağıdını aldım. İşte para.

Yaşar usta böyle şeylerle uğraşmazdı. O bu gibi işler için gelenlere "Ben yapamam" der, işin içinden sıyrılırdı. O mağazadan yetişmiş, beş altı kalfa idare ettikten sonra eskiciliğe başlamıştı. Eski alışkanlığını bir türlü bırakmıyordu. Bir iki defa çocuğa:

— Canım, alıştırma böylelerini, demişti. Elimizde işimiz var.

Ama Murat o kafada değildi:

— Usta, diyordu. Kazandığın para sana yetiyor ama bana yetmiyor. İki çivi çakarsam elime mi yapışır? Verdiğin iş kalmıyor ki.

Çalışkandı bu çocuk. Varsın kazansındı. Yaşar usta ona, günde iki çift pençeyi hazırlatıp veriyordu. Bu pençeleri yapmak, tamamlamak çocuğun göreviydi. Bu görevi yaptıktan sonra varsın ufak tefek işleri de yapsındı. Bu ufak tefek işlerin yarı parasını Yaşar usta alıyor:

— Bu dükkânın hakkı, kalanı da senin, diyordu.

Böyle açıktan para almak da hoştu.

Usta, yapılacak pençeye göre ayakkabının altını besliyor, kapak köselesini şöyle bir, kaba taslak kesip iki çivi ile tutturuyor:

— Tahta çivileri pek sık çakma, hem ayakkabıyı, hem de pençeyi çürütürsün, diyordu.

Bazı müşteri ayakkabının altına bakıp:

— Yahu dünyanın parasını alıyorsun, beş on tahta çiviyi esirgeme dediği zaman Yaşar usta:

— Ayakkabıyı da pençeyi de delik deşik edip kalbura mı çevireyim, iki günde çivi yerlerinden yırtılsın mı? diyordu.

Şöyle böyle ama, adam kunduracılıkta hakikaten ustaydı. Dükkânı açtığı zaman sökük dikmek, küçük yamalar yapmakla işe başlayıp bazen hazır ayakkabı yapacak kadar işi ilerletmişti. İki üç günde bir Murat'ı sayacıya yollayıp ısmarlama ayakkabıların yüzlerini diktiriyordu.

Yüz dikilinceye kadar bazen Murat bekliyordu. Sayacı soruyordu:

— Ne kadar oldu sen işe başlıyalı?

— İki buçuk ay.

— Epeyce öğrendin mi?

— Pençeleri ben yapıyorum. Yaşar usta kesip bana veriyor.

— İyi öyleyse. Ne alıyorsun?

— Haftada iki yüz elli.

— Yaşar biraz eli sıkı adamdır. Bu kadar para verdiğine göre işe yarıyorsun demektir. Nasıl kazancınız yerinde mi?

— Usta çalışmıyor ki, hep kahvede. Camın önünde oturup beni gözlüyor.

— Bak oğlum, şöyle böyle ama Yaşar iyi ustadır. Sen aldığın paranın azlığına bakma. Ondan çok şey öğrenirsin. Gözünü aç, bu işte iyi para var. Eğer bir gün işsiz kalırsan bana gel. Ben daha paralı bir yere koyarım seni.

Murat, Yaşar ustadan ayrılmak niyetinde değildi. İş arasında yaptığı ufak tamirlerle haftalığı üç, dört yüzü buluyordu.

Yaşar ustaya gelince o biraz kuşkuluydu:

— Nerede kaldın? diyordu.

— Sayacının elinde iş vardı, bitirmesini bekledim.

— Para olsa bir makine alır, koyardım buraya. Sayacılıkta da çok iş vardır. Hazır kesilmiş yüzleri dik, al parayı. Benim mağazada iki makine çalışırdı da yine iş yetiştiremezdi.

— Usta, bu dükkândan çıksak da daha büyük bir yer tutsak iyi olmaz mı?

— Nesi var bu dükkânın. Karnımız doymuyor mu?

Murat o dükkânda biraz sıkılıyordu. Daha hızlı çalışmak, daha çok kazanmak istiyordu. Kösele almak için kendisi giderdi ama iplik, çivi, tahta çivi, çiriş almaya Murat'ı yolluyordu. Murat yavaş yavaş piyasayı ve ayakkabı için gerekli olan şeyleri cinsiyle, parasıyla öğreniyor, ustaları tanıyordu.

Bazen bu çarşılarda yaşlı başlı ustalara rastlıyordu. Bunlar soruyorlardı:

— Sen nerede çalışıyorsun?

— Yaşar ustanın yanında.

— Şu sarhoş Yaşar mı? Onun yanında pek çırak barınmaz!

— Ben çırak değilim, kalfayım.

— Yok canım, bu yaşta kalfa oldun ha?

— Pençeleri filan ben yapıyorum.

— Ananın karnında mı öğrendin kalfalığı

— Öğrenilecek nesi var ki.

— Bu sanatın çok incelikleri vardır oğlum. Bu işte eskimek gerekir. Eline her çekici alan kalfa olamaz. Ben senin yaşında başladım bu işe. Aradan yirmi yıl geçti. Halâ bilemediğim işler vardır. Tam bir yıl bedava çalıştım. Sonra da ancak karnım doyacak kadar para aldım. Ama Yaşar ustayı bilirim. Onun mağazasında dört yıl çalıştım. Hani neme lâzım iyi ustadır.

Ayakkabı ısmarlayanlarla Yaşar usta sık sık kavga ediyordu. Kunduracılıktan usanmıştı artık. Başka bir geçim yeri olsa, hemen dükkânı kapatır, kahveye veya şarapçıya kapağı atardı. Onu eskiden beri tanıyan bazı kimseler:

— Şu içkiciliğin olmasa sen şimdiye kadar çok apartman sahibi olurdun, diyorlardı. Ama varsa şarap, yoksa şarap. Bu yüzden koskoca mağazayı elden çıkardın, böyle külüstür bir dükkâna düştün.

Ismarlanılan ayakkabıları gününde veremiyorlardı. Ayakkabının sahibi geliyor, Yaşar ustayı soruyor. Murat ona kahveyi gösteriyordu.

Bazen Halil Efendi de geliyor, bir tahta sandığın üzerine oturuyor, Murat'la bir iki lakırdı ediyordu. Çocuğun yaptığı işe bakan adamcağız:

— Senden bu kadarını ummazdım oğlum, diyordu. Aferin sana. Hele biraz daha çalış, iyice kavra bu işi. Daha paralı bir yer buluruz.

Murat pek ayrılmak niyetinde değildi. Ama dükkânın karanlık ve havasız olması canını sıkıyordu. Tavandan önüne doğru sallandırılan zayıf bir ampulü gece gündüz yak-

mak zorundaydı. Dükkânın soba kurulacak baca deliği yoktu. Bir gün:

— Usta, dedi. Kışın ne yapıyorsun?

— Ne gibi ne yapıyorum?

— Burası nasıl ısınıyor?

— Hiç, pek soğuk havalarda açmam dükkânı. Kahvede otururum. Orası sıcak.

— Ben ne yapacağım?

— Canım insan çalışırken üşümez.

— Usta, oturduğu yerde çalışan insan üşümez olur mu? Zaten rutubetli dükkân.

— Şimdi de dükkânı mı beğenmiyorsun?

— Kışı da düşünmeli değil mi usta?

— Bana bak, sen buraya sokaktan geldin. Üstün akmıyor, karnın doyuyor, eline de para alıyorsun, daha ne istiyorsun?

— Senden birşey istediğim yok usta. Ben sokaktan geldiğimi de biliyorum.

Yaşar usta çocuğun gücenmiş olduğunu sezdi.

— Sen kışı düşünme, dedi. İyi kötü bir mangal buluruz. Günde iki kilo kömür yaksak burası bal gibi ısınır. Çay ibriğini de mangalın kenarına koyarsın. Hep sıcak durur. Canın istedikçe içersin. Kışın müşteri daha çok olur. Şimdiki ayakkabılar dayanıksız. İki günde altları deliniyor.

Soğuklar başlamıştı. Yaşar ustanın dükkânında yatan Murat üşüyordu. Ustanın kömür filan aldığı yoktu. Bütün gün kahvede oturuyordu.

Pazar günleri dükkân kapalı oluyordu. Ama Murat'ın gidecek yeri olmadığı için yine çalışıyordu. Bir Pazar ablasının evine gitmeye karar verdi.

Ablası Nazmiye'nin kocası demirciydi. Dükkanı vardı.

Cahil, aksi bir adamdı. Gecekondu semtinde oturuyorlardı. Nazmiye anası ile babasının iyi geçindiği sırada liseye kadar okumuştu. Sonra evdeki dırdırdan usanmış ve peşine düşen Kadri ile evlenmişti.

Murat yalın kat bir ceketle enişte sinin evine gitti. Kapıyı çaldı. Karşısına ablası çıktı. İlk işi:

— Neye geldin Murat? demek oldu.

Kadri Efendi kıskanç bir adamdı. Karısının arkasından hemen gelmişti. Dışarısı soğuk ve hafif yağışlıydı. Demirci:

— Bana bak serseri, dedi. Çekil git, yoksa fena yaparım!

Murat:

— Enişte, dedi, izin ver de anlatayım.

— Ne anlatacakmışsın? dedi demirci. Benim sokak serserileri ile işim yok.

— Ben serseri değilim enişte, ben beş aydan beri çalışıyorum.

— Sen ne iş yapabilirsin be?

— Bir ayakkabıcının yanında çalışıyorum. Sen hergün dükkânın önünden geçiyorsun. Kahvenin karşısındaki dükkân.

— Seninle dalaşacak vaktim yok. Savuş bakalım.

Her hâlde Nazmiye çok üzülmüştü. Fakat kocası kapıyı Murat'ın yüzüne kapatmış. Nazmiye'yi de çekmişti kolundan:

— Bırak şu serseriyi! dedi.

Nazmiye sinirlendi:

— Benim kardeşim serseri olamaz, dedi. Çocuk pekala okuyordu. Anası babası hayırsız insanlar. Ne yapsın zavallı!

— Ananın babanın sokağa attı oğlanı ben başıma dert edemem.

— Neden geldi, bir defa sordun mu?

Demirci Kadri, bir pazar günü kapısına gelen Murat'ı kovdu.

— Neme lazım benim.

— Sana lâzım değilse bana lâzım. Kardeşim o benim. Arayıp sormak hakkımdır, vazifemdir.

— Arayamazsın.

— Ararım Kadri usta.

— Fena yaparım Nazmiye.

— Bana bak, insan bir defa doğar, bir defa ölür. Ben senin esirin değilim. Ne yapabilirsin, öldürür müsün? Ben hazırım. Ben Allah'ın karşısına yüzüm ak çıkarım.

Nazmiye kavga ederken ağlıyordu. Kadri birden değişti.

— Bana bak Nazmiye, dedi. O dükkânı biliyorum. Orada ihtiyar bir eskici çalışıyor. Sarhoş Yaşar diyorlar ona. Bir kere uğrar bakarım. Sana söz veriyorum.

— Sen dünyada kendinden başka kimseyi tanımazsın. Hep burnunun doğrusuna gidersin. Bu yüzden de hep olduğun yerde kalırsın böyle.

— Ne o, karnın doymuyor mu?

— Boğaz tokluğuna yalnız hayvanlar çalışıyor. Daire tutarım, dayarım, döşerim diye beni kandırdın, getirip tavuk kümesi kadar gecekonduya tıktın. Ne üstte var ne başta. Ne de dertleşecek bir komşu. Bir kardeşimi bana çok görüyorsun.

Şöyle böyle ama Kadri Nazmiye'yi çok seviyordu. Güzel, nazik, terbiyeli hem de okumuş bir kızdı. Ama daima mahzun, daima hayata küskündü. O razı oluyor, ses çıkartmıyor diye Kadri de yaşantıyı değiştirmiyor, Nazmiye'nin gözü açılır, gezip tozmaya başlar diye komşularla da görüştürmüyordu. Ama karısının inatçı ve o zamana kadar sabretmiş, istemeyerek bu hayata katlanmış olduğunu anlıyordu. Öyle bir kızdı mı, ölümü göze alır, kafasına koyduğunu yapardı.

— Nazmiye, dedi. Kardeşin iyi bir çocuk olsaydı, anan baban onu yanlarından atmazlardı.

— Dur bakalım, dedi Nazmiye. Murat'ı istemeyen anam değil, üvey babam, yine Murat'ı istemeyen babam değil üvey anam. O ona yollar, o ötekine. Bunlar çocuğu yolladıkları yerde sanıyorlar. Arayıp sormak akıllarına gelmiyor. Eğer Murat kötü bir yol tutarsa onu uyarmak, onu korumak bana düşer. Sen enişte olarak bir şey yapmazsan ben abla olarak elimden geleni yaparım, yapacağım da.

— Dur, acele etme. Yarın uğrarım dükkâna.

Nazmiye dargındı. Yemeği yarım bırakmış, kümes kadar küçük mutfağa bile girmemiş, bir zaman ağlamış, sonra yatmıştı.

Kadri sabahleyin işine gitti. Dükkânda bir çırak çalışıyordu. Tembel bir oğlandı. İki çekiç sallasa bir köşeye çekilip dinlenirdi. Hiç gayreti yoktu. Haftada bir iki gün gelmez, sabahları muhakkak geç kalırdı. Kadri ona haftada beş yüz lira veriyordu.

Kadri de işini sevmeyen, tembel, kaderine razı olmuş bir insandı. Daha otuz beş yaşındaydı. Nazmiye onun biricik eğlencesi ve zevki olmuştu. Ayrıca boğazına da düşkündü. Ağır işlere, büyük işlere yanaşmıyordu. Ufak tefek işlerle oyalanıyor, ama yine de birşeyler kazanıyordu.

Öğleye kadar oyalandı. Öğleyin çırağa dükkânı boş bırakmamasını söyleyip yemeğe çıktı. Eskici dükkânının önünden geçerken çekiç sesleri duydu. Kapı hafif aralıktı. Elinin tersiyle itti. İçeride bir ampul yanıyor ve örsün başında bir çocuk çalışıyordu. Bu çocuk Murat'tı.

Kadri içeriye girdi. Murat kıpkırmızı olmuştu. Enistesinin kendisini dövmeye geldiğini sanıyordu. Fakat Kadri:

— Kolay gelsin Murat, demişti.

Murat çekinerek:

— Sağ ol, dedi.

— Usta yok mu?

— O pek durmaz dükkânda.

— Nerede o?

— Ya karşı ki kahvede kağıt oynar, ya da şarapçıda şarap içer.

— Sen yalnız mı çalışıyorsun?

— Elimden geldiği kadar çalışıyorum işte.

— Para alıyor musun?

— Bu ay başından beri haftada dört yüz lira alıyorum.

— Demek işe yarıyorsun ki sana bu kadar para veriyor?

— Günde iki üç çift pençe yapıyorum.

Kadri çömeldi. Murat'ın bitirip yanına bıraktığı bir ayakkabıyı eline alarak inceledi. Ayakkabı tamamlanmıştı, bir kenarının boyası kalmıştı. İkinci teki Murat'ın elindeydi. Onada tahta çiviler çakıyordu. Daha ileride hazırlanmış bir çift ayakkabı vardı.

Kadri:

— Bunları tek başına mı yapıyorsun? dedi.

— Evet, dedi Murat. Yalnız usta köseleyi fazla keserim diye kapak köselelerini keser, ayakkabıya tutturur, bana bırakır.

— Sen kesemez misin?

— Keserim tabii..

— Kaç yaşındasın?

— On ikiye bastım. Pek de küçük sayılmam.

Kadri çocuğun çalışmasına baktı. Elleri ufak ve nazikti. Yalnız bir parmağına çekiç vurmuş olacaktı ki tırnağı morarmıştı. Bızla deldiği deliklere ucu yayvan çekiçle bir vuruşta tahta çiviyi oturtuyordu. Bu işe epeyce alışmış olmalı ki, bir yandan çalışırken bir yandan da konuşuyordu.Bu arada dükkâna esnaftan bir adam geldi.

— Murat usta, dedi. Benim salapuryalar hazır mı?

Murat yerinden kalktı, camın önüne koymuş olan bir çift kırk dört numara iskarpini aldı.

— Hazır, dedi.

— Ne verecekdik.

— Dört yüz elli konuştuk ya.

— Yapma be oğlum. Bir çift pençeye dört yüz elli verilir mi?

— Beş yüz ama. Yaşar usta sen yabancı değilsin diye elli lirasını kesti.

— Sar şunları, dönüşte parayı getiririm.

— Kusura bakma Hamdi Efendi. Ben parasını almadan veremem. Yaşar ustanın huyunu bilirsin.

— Uzatma, al şu paranı.

Adam çıkarıp dört yüz elliyi verdi. Murat ayakkabıları bir gazeteye sardı ve uzattı:

— Güle güle kullan Hamdi Efendi, dedi. Bu kışı rahat çıkartırsın bu ayakkabılarla. Topuk köselesi de bütün.

Adam ayakkabıları aldı, gitti. Murat parayı ustanın çekmecesine attı. Tekrar işine koyuldu. Kadri Efendi:

— Salapurya ne demek? dedi. Ayakkabının adı mı?

— Murat gülümsedi.

— Salapurya diye denizdeki mavnaların küçüğüne derlermiş. Hamdi Efendinin ayakları hem büyük, hem de taraklı. Dükkân komşuları böyle alay ediyor.

Kadri Efendi bir sigara yaktı ve:

— Bak oğlum, dedi. Akşam bize kadar gelmiştin. Canımın sıkıntısı vardı. Sana kötü davrandım. Ablanın da çok canı sıkıldı. Bir isteğin mi vardı?

Murat enişteşinin yumuşak konuşmasından cesaret alarak:

— Ben kimseyi rahatsız etmek istemem enişte, dedi. Ben sizleri bir göreyim, dedim.

— Bana darılma Murat. Ne zaman istersen gel. Ablanı da gör.

— Pazar günü uğrarım Enişte.

— Bekleriz, öğle yemeğine gel. Ben pazarları hep evde olurum.

Kadri, Murat'la tokalaşıp gitti. Çocuk onun arkasından başını iki tarafa salladı, yine işine koyulurken:

— Neden gerekti de buraya geldi? dedi. Belki ablam çıkışmıştır ona.

Havalar epeyce bozduğu için ayakkabılarının altı delinmiş olanlar kışa karşı pençe yaptırmaya geliyorlardı. Murat getirilen ayakkabıya bakıyor, evirip çeviriyor ve kesin konuşuyordu:

— Haftaya olur. Parası için ustayla konuşun.

— Ne ister usta?

— En az dört yüz.

— Yenisini alırım daha iyi.

— Orasını siz bilirsiniz. Kösele çok pahalı.

— Ustaya da şarap parası lâzım değil mi?

— Usta zorla para almıyor. Aldığını da ister şaraba verir, ister araba.

— Arap kim oluyor?

— Karşıdaki kahveci arap. Beşir, derler ona.

— Sen yaptır ustaya, parasını sonra konuşuruz.

— Dört yüzden aşağıya olmaz. Sonra benim gündeliğimden keser.

— Haydi haydi, veririm dört yüzü. Ama geç bırakma, havalar şırladı.

Derken bir bayan geliyordu. Çocuğunun ayakkabısının ucu kalkmış.

Murat bakıyor, bakıyor:

— Teyze, diyor. Buna çivi olmaz. Dikiş yaparsam büzülür, çocuğun ayağına girmez. Sen onu bırak, ben zımparalar, yapıştırırım. Yarına kadar dursun. Yarın sabah gelip alırsın.

Kadın gidiyordu. Murat çabucak ayakkabının ucunu altlı, üstlü zımparalayıp yapışkan sürdü. Sıkıştırdı, bir tarafa

bıraktı. Elindeki ayakkabı tekini bitirdi, altını, kenarlarını boyadı, parlattı, yan yana bir yere koydu. Sonra yeni bir çift pençeye başladı. Ara sıra doğruluyor, ellerini beline bastırıp geriniyor, sırtının ağrımasını gidermek istiyordu.

O gece hava büsbütün soğudu. Sabaha kadar sinsi sinsi yağmur yağdı. Yaşar usta öğlene yakın bir saatte geldi. Artık dükkânı dışarıdan kilitlemiyordu. İşleri Murat'a bırakmış, onun doğruluğuna inanmıştı.

Kahvede, şarapçıda ona neye çalışmadığını soran olursa:

— O sokaktan gelen çocuk var ya, diyordu. O çalışıyor benim yerime.

— Canım çocuğa iş bırakılır mı?

— Böylesine bırakılır.

Yaşar usta dışarıda böyle söylüyordu ama, hangi saatte gelirse gelsin Murat'ı sıkıştırıyor, daha verdiği işlerin öylece durduğunu söylüyor, çok çivi harcamış olduğunu, yaptığı işe dikkat etmediğini ileri sürüyordu.

Murat bir dinliyor, iki dinliyor:

— Usta, diyordu, biz seninle geçinemiyoruz. Sen kendine başka bir çırak bul. Ben de bir kapı arıyayım kendime.

Bunu işitti mi Yaşar usta hemen değişiyordu:

— Ne diyorsun be oğlum. Nasıl çıkıp gidersin. Sen buraya nereden geldin?

— Sokaktan geldim Yaşar usta, sokaktan. Nereden geldimse yine oraya giderim.

— Ben seni öz oğlum gibi severim be Murat. Bak bütün işleri sana bırakıyorum, hiç bir şeye karışmıyorum.

— Böylesi işine geliyor usta. Bu bana iyilik değil. Otur bir çift pençe de sen yap. İşler kıyamet gibi.

— Yarın, yarın sabah erken gelirim inşallah. Sen şeytana uyma.

Çocuğunun ayakkabısının ucunu yapıştırdığı bayan ertesi sabah gelirken Murat'a dirsekleri delinmiş, baştan geçme bir kazak getirdi.

— Oğlum, dedi. Benim de senin yaşında bir oğlum var. Sağ olsun hiç giyeceğine, çıkacağına dikkat etmez. Sen bu kazağı al. Dirseklerine meşin koyarsın, işte çalışırken giyersin.

Kazak tertemizdi. Kadın kazağın içine iki de gömlek koymuştu. Bunlar giyilecek kadar sağlamdı. Kadının nazik davranması karşısında Murat verilenleri kabul etti, teşekkür etti.

Kadın giderken:

— Ben karşı sıradaki apartmanda oturuyorum, dedi.

Geceleri senin ışığını görüyorum. Burada tek başına çalışıyorsun. Üzülüyorum.

Murat:

— Ne yapayım teyze, dedi. Benim de çilem bu. Şimdilik üşüye titreye oturuyorum. Bakalım kış için ablamın yanına gidersem geceleri olsun rahat ederim. Ablam gecekondularda oturuyor. Gidip gelmesi biraz güç olacak ama...

Yaşar eniştesinin gelişinden sonra onlarda geceden geceye kalmayı düşünüyordu. Gidip gelmek için minibüsler, otobüsler vardı. Belki orada ablası çamaşırlarını da yıkar, kendisi de yıkanmak imkânını bulurdu.

Sayacıdan kazağın dirseklerine yamamak için gayet ince, el kadar iki meşin parçası almış ve bunları güzelce dikmişti. Bu kazak onu bayağı ısıtmıştı. Bazen gece de kalkıp kazağı giyiyordu.

Haftada aldığı dört yüz liranın yarısını olsun saklıyordu. İki tane binlik kağıt parası olmuştu. Bunu boynunda taşıyordu. Para ona bir gayret, bir cesaret veriyordu.

Yalnız gittiği zaman ahçı ona bir tabak biberli kurufa-

Komşu kadın, Murat'a bir kazakla iki gömlek getirmişti.

sulye ve yarım ekmek verir, biteceğine yakın fasulyenin üstüne bir kepçe pilav koyardı.

Pazar sabahı Murat bir gün evvelden traş olmuş, bir kilo baklava almış, kendisine çekidüzen vermiş, ayakkabılarını boyamıştı. Saat ona doğru otobüse bindiği zaman hava yine yağışlıydı. Zaten artık kış gelmiş sayılırdı. Boşuna iyi hava beklememeliydi.

— Sabah sabah karga kakasını yemeden kim çalıyor kapıyı? Baksana şuna!

Nazmiye kapıyı açtı. Kardeşini görünce:

— Murat gelmiş, diye haber verdi.

Kardeşini öperken yine odadan Kadri'nin sesi duyuldu:

— Ne istiyormuş sabah sabah. Sonra gelsin?

Nazmiye:

— Ayol, misafir gelecek değil miydi? diye seslendi. Ne sabahı, saat on bire geliyor. Millet saat altıda ayaklanıyor.

Nazmiye'nin de saçı başı dağınıktı. Belliydi ki o da yeni kalkmış yataktan. Gecekondunun iki odası vardı. Odalardan birinde yatıyor, birinde yemek pişiriyor, yemek yiyorlardı. Bu ikinci odada bir sedir vardı. Galiba gelen olursa onu da oraya alıyorlardı.

Yerler rendelenmemiş tahta ile kaplıydı. Duvarların sıvası yer yer dökülmüştü. Tavana petavra tahtaları çakılmıştı. Duvarlarda aslım aslım çamaşırlar, soğan hevenkleri, rafta bir iki kavun, bir de helvacıkabağı vardı.

Nazmiye kardeşini tekrar öptü:

— Hemen çay koyalım, dedi. Biz sabahları biraz geç kalkarız. Enişten dinlenir.

Sonra sesini keserek:

— Sanki pek yoruluyormuş da, dedi. Eee, bizimkileri gördüğün var mı?

Murat:

— Hayır abla, dedi. Altı yedi ay oldu, ne arayan soran var, ne de gidip kapılarını çaldım. Çay için acele etme. Ben de bir sandöviç yedim, üstüne de bir çay içtim.

Kadri buruşuk pijaması, çıplak ayaklarıyla odaya geliyordu. Uykudan gözleri şişmişti. Saçları karmakarışıktı.

— Erkencisin be Murat, dedi. Eee, hoş geldin.

— Hoş bulduk enişte.

— Ne var ne yok?

— Hiç, ne olacak sağlığınız.

Kadri çevresine bakınırken masanın üzerindeki paketi gördü:

— O ne Nazmiye? dedi.

— Murat getirmiş Kadri. Her hâlde şeker.

— Açsana şunu.

Nazmiye kutunun kağıdını açtı, ortaya kutuyu çıkardı. Kapağını kaldırdı:

— Baklava, dedi.

Kadri kalktı, kutuya yanaştı. Bir baklava dilimi alarak ağzına attı. Homurdandı:

— Şam fıstıklıymış be, dedi. İyi ettin Murat. Demek para tutuyorsun?

O hemen hemen kutuyu yarılarken Nazmiye kardeşiyle konuşuyordu. Murat bu daracık gecekonduya üzüntü ile baktı. Kapıdan girince dar bir koridor vardı. Oradan iki insan yanyana geçemezdi. Bir bu iki oda, bir de insanın içinde dönemiyeceği kadar ufak ayakyolu.

Kışı geçirmek için onlardan yer isteyemezdi. Zaten aksi olan enişte ona müsaade etmezdi. Murat çaresiz yine dükkânda yatacaktı. Yaşar usta kömür almazsa kendisi almalıydı.

Gecekondu semtinin sokakları çamurdu. Kaldırım yapılmamıştı. Hep toprak yoldu. Evlerin içinde iki üç katlısı da vardı. Kadri baklavayı yarıladıktan sonra:

— Ben çay içmem Nazmiye, dedi. Çarşıya kadar gideyim. Yemek var değil mi? Ekmek alırım.

Nazmiye:

— Pek geç kalma, dedi. Unutma misafir var.

Kadri çıkıp gitti. O gidince Nazmiye derdini dökmeye başladı. Hem ağlıyor, hem anlatıyordu.

Bu adam cahildi, patavatsızdı, nezaketsizdi, hiçbir terbiye görmemiş, okumamış, demirci çıraklığından yetişmişti. Çalışsa iş yapardı ama tembeldi, sabahları yataktan kalkmak bilmiyordu. Alabildiğine yemek yesin, sonra vursun kafayı yatıp uyusun. Ha, bir de kağıt oynuyordu kahvede. Sağa sola borçlanıyordu. Nazmiye çalışmak istiyordu, ama bu adam belalının birisiydi. Kıskançtı, evden dışarıya çıksa kıyametleri koparıyordu. Zaten kavga etmedikleri gün yoktu.

— O evimizin dırdırından usandım, ama daha beterine düştüm, diyordu. Babam bu kadar anlayışsız adam değildi. Bir azgın karının eline düştü, anamız da öyle. Ne olsa anadır. Eee, sen ne yapıyorsun?

Murat çok sıkıntı çekmişti ama şimdi eline biraz para geçiyordu. Kapalı bir yerde çalışıyordu. Dükkânın rutubetinden, yalın kat bir battaniye ile yatmaktan çok rahatsız olduğundan söz etmedi. Ablasının sıkıntısı kendisine yetiyordu. Bir de ona üzüntü vermemeliydi.

Nazmiye ağlıyor:

— Benim halimi görsen bir gün dayanamazsın diyordu. Bir arada olmadığımız daha iyi. Çalış kardeşim, ileride bana da yararın dokunur.

Saat iki oldu. Kadri hâlâ meydanda yok. Nazmiye:

— Un çorbası var, kurufasulye var, dedi. Sana koyayım da ye, bekleme.

Murat:

— Sen zahmet etme abla, dedi. Bir aralık yine gelirim. Ben gideyim, seni gördüm ya yeter. Enişte min dükkânı nerede?

Nazmiye dükkânının yerini tarif etti. Murat ablasını öptü ve gece kalmak ümidiyle geldiği o gecekondudan çıktı.

Murat elindeki işe dört elle sarılmanın gereğini anlamış-

tı. Ertesi gün Yaşar usta öğleye doğru geldi. Murat çalışıyordu.

— Dün ne yaptın? diye sordu.

— Ablama kadar gittim Usta.

— Ne yapıyor ablan, iyi mi?

— Ne yapsın talihsiz kız, bir hayırsız, kaba adama düştü.

— Orada kalacağım diyordun?

— Evleri çok dar usta. Bana göre yer yok.

— Bana bak Murat, çalışacaksan haber ver. Yoksa ben kışın dükkanı kapatacağım.

— Sen kapatacaksan kapat. Ben iş bulurum kendime.

— Canım ben seni düşündüğüm için söyledim. Hani açıkta kalırsın.

— Bana baksana usta. Herkesi aptal yerine koyma. Haydi ben çalımadım, çıkıp gittim, sen de dükkânı kapattın. Sana kim para getirecek, ne ile şarap içeceksin.

— Allah büyüktür oğlum. Kimseyi aç bırakmaz.

— Doğru ama insana şarap parası da vermez.

Yaşar usta biraz düşündükten sonra:

— Şimdi sen kış boyunca çalışacak mısın? dedi.

— Dükkân açık kalırsa burada çalışırım. Olmazsa bir başka yerde iş bulurum.

— Bulabilir misin bakalım.

— Sayacı bana söz verdi. İşsiz kalırsam bana iş bulacak.

— Desene seni ayartıyor.

— Ayartmıyor usta. Senin için iyi ustadır, yanında çalış, diyor. Ama sen işi bozarsan bana yardım eder.

— Diyelim ki çalıştın. Soğukta ne yapacaksın?

— Hani mangal alacaktın, kömür alacaktın usta?

— Para yetişiyor mu?

— Daha ne istiyorsun usta. Gelen işle başa çıkamıyoruz. Adamlar papuçları ellerinde geri dönüyorlar. Sen kahveden, şarapçıdan yakanı kurtaramıyorsun ki. Ben geldim, elim çekiç tuttu, sen işi iyice serdin.

Yaşar usta Murat'ın yüzüne baktı ve:

— Bak oğlum, dedi. Benim yaşım yetmişe merdiven dayadı. Usandım çalışmaktan. On iki yaşımdan beri şu tezgahın başındayım. Gözlerim eskisi gibi göremiyor. Elim titriyor. Çekici elime vuruyorum.

— Ne yapacaksın usta. Herkes bir işden ekmek yer.

— Bakıyorum sen bana bayağı öğüt veriyorsun.

— Ben senin torunun yerindeyim. Ama ortadaki duruma bakıp da söylüyorum.

— Hani hakkın yok değil. Sen çalışmana bak. Sana haftada beşyüz kağıt vereyim, ama başka masrafına karışmam.

Murat çalışıyordu. Masrafı ve kendi parası çıkdıktan sonra dükkânın kazancı günde beş altı yüz liraya geliyordu. Ama bu para hemen ortadan kayboluyor ve Yaşar usta artık meyhaneden kahveye, kahveden meyhaneye dolaşıyordu. Akşamdan akşama dükkâna uğruyor, ara sırada bazı pençelere az para aldığı için Murat'a çatıyordu.

Birgün Halil Efendi dükkâna geldi. Murat çalışıyordu. Tahta sandıkların üzerine oturdu:

— Hava kışladı, dedi. Burada nasıl barınacaksın Murat?

— Ne yapayım amca, dedi Murat: Bırakayım mı işi?

— Yoo, bırakma. Ama burasını ısıtmak lâzım.

— Soba deliği yok amca. Mangal düşünüyorum.

— Kömür mü? O da ucuz değil ki. En az günde üç kilo kömür gider. Bu da az para tutmaz. Aldığını bulduğunu

kömüre mi yatıracaksın? Ben Yaşar'la konuşurum.

Allah razı olsun. Halil Efendi ne yapıp yapmış Yaşar ustaya bir çuval kömür aldırtmıştı. Sonra bakkaldan bir peynir tenekesi alıp yarı yerinden kestiler. Üstüne tutmak için kalınca bir tel geçirdiler. Karakoldaki sobadan da kül alıp tenekenin altına koydular. Halil Efendi:

— Bak oğlum, dedi. Kömürden adam zehirlenir. İyice yanıp aleve geçdikten sonra küllemeli, üstüne de bir limon kabuğu koymalı. Buna çok dikkat et. Kömürü ya ayakyolunun penceresini açıp orada yak, ya da dışarıda. Sakın içeride yakma.

Murat, Halil Efendinin dediklerini hiç unutmadı. Sabahları kalkar kalkmaz teneke mangalını eşeliyor, içinden çıkan bir kaç ateş parçasını tekrar kömürlerin üstüne koyuyor, ayakyolunda yakıyor, sonra dükkâna alıyordu.

Allah razı olsun. Halil Efendi bu kadar yardımla kalmamış, bir de portatif asker karyolası bulmuştu. Murat da bir battaniye aldı. Evvelki battaniyeyi üç kat yapıp şilte yerine portatif karyolanın altına döşüyor, yeni battaniyeyi de örtünüyordu. Kazakla yattığı için de geceleri üşümüyordu artık.

Evcil bir çocuktu Murat. Yavaş yavaş çay pişirecek bir kap, bir cezve, biraz çayla şeker, iki tane de kahveci bardağı almıştı. Sabahları çıkıp biraz ekmek alıyor, kahvaltıyı dükkânda yapıyor, yalnız öğle ve akşam yemekleri için en yakın ahçıya gidiyordu.

Bir sabah, kapının dışında bir kedi miyavlamasıyla uyanmıştı. Kedi acı acı miyavlıyordu. Kapıyı açıp hayvanı içeriye aldı. Islak olan kedi titriyordu. İnsanlarla birlikte yaşamaya alışmış olan bu hayvancağızı kimbilir hangi evden atmışlardı. Murat hayvanı biraz kuruladı. Önüne bir iki lokma ekmek koydu. Mangalını da yakınca hayvanın titremesi durdu. Mangalın yanına yattı. Yaşar:

— Tekir, diye söylendi. Ben sokaktan gelen çocuksam sen de sokaktan gelen kedisin. Yaşar usta ile iyi geçinmeye bak, yoksa ikimizi de kapının dışına koyar.

Yaşar usta hakikaten geçimsiz bir adamdı. Kediyi görünce bağırıp çağırmaya başlamış, Murat direnmişti:

— Sana ne zararı var be usta. Bilmiyor musun, bu izbe odada fareler var. Geceleri gırt gırt bir şeyler kemiriyorlar.

Kedi Yaşar ustaya da sürünmeye ve gırgır çıkarmaya başlamıştı. Usta bir iki gün içinde kediye alıştı.

Murat'ın iyi kalpliliğinden midir, nedir, kazancı artmaya başlamıştı. Yırtık sökük, terlik, ayakkabı, hatta çizme getiriyorlardı. Bunları gece oturup yapıyor, ertesi sabaha hazır ediyordu.

Murat sabahtan akşama kadar çalışıyordu. İş çoktu. Eli işe alışmıştı. En çok kızdığı Yaşar ustanın karısı Halime Hanımın gelip dükkânda oturması ve her davranışına karışmasıydı.

Murat bir kösele kesecek olsa:

— Dikkatli kes, köseleyi bedava vermiyorlar, diyordu.

Kunduraların altına çivileri sayı ile vurmasını, elini daha çabuk tutmasını istiyordu.

Murat bir iki defa:

— Teyze, yeter artık, benim işime karışma, bırakıp giderim bilmiş ol, demişti.

Hatta Murat iki defa önlüğü çıkartıp yere atmış:

— Ben böyle çalışamam, demişti.

Kadın kahveye gidip kocasını aradı ama Yaşar usta:

— Sen kunduracılıktan ne anlarsın, oğlanı bırak kendi haline, pekala çalışıyor, onun sırtından ekmek yiyoruz, gelme bir daha, diyordu.

Ama kadın geveze ve huysuzdu. İki gün sonra tekrar geliyor:

— Nasılsın evladım? diye dükkâna yerleşiyordu.

Bu hal, soğukların iyice artmasına kadar sürmüş, kadın dükkânda soğuk almış ve artık gelmemeye başlamıştı.

O caddenin üstündeki dükkân sahiplerinin hepsi birbirini tanır, şakalaşır, alay eder, ara sıra yardımlaşırlardı.

Murat yılbaşı sırasında bir gün eniştesinin dükkânına uğramıştı. Eniştesi dükkânda yoktu. Tembel çırak saç sobasının başına geçmiş, sigara içiyordu. Murat selâm bırakıp çıktı.

İşte bu şubat ayının sonuna doğru, bir gün yine dükkana uğradı. Dükkân kapalıydı. Kapıya bir kilit asılmış, üstüne mühür mumu ile mühür basılmıştı. Bitişik dükkândaki bakkal:

— Ne arıyorsun çocuk? diye seslendi.

— Burada benim enişte çalışıyordu, dedi Murat.

Bakkal onu baştan aşağıya süzerek:

— Kadri senin enişten miydi? dedi. Demek haberin yok. Kavga etti. Bir hafta önce onu içeriye attılar.

— İçerisi neresi?

— Senin dünyadan haberin yok be oğlum. İçerisi hapishane demektir.

— Enişte ne yapmış?

— Ne yapacak, uçan kuşa borçlu. Elalem arı gibi çalışıyor, o sağa sola borçlanmaktan başka bir şey yapmıyor. Çırağına bile borcu var. Oğlan gelip gidiyor, ama kimden ne alacak?

Murat bu haberi alınca o akşamı dar etti. Hava kararınca kedinin önüne biraz yiyecek attıktan sonra hemen gecekondu mahallesine gitti.

Artık sırtında iyi kötü bir paltosu, başında kasketi, ayağında su geçirmeyen ayakkabıları vardı. Son zamanlarda boğazına iyi bakmış, epeyce de kilo almıştı.

Kapıyı ablası açtı. Yüzü soluk, gözleri kıpkırmızıydı. Murat içeriye girdi. Nazmiye yeniden ağlamaya başladı:

— Başımıza gelenleri duydun mu Murat? dedi.

— Dükkân kapalı abla, dedi Murat. Yoklamaya gittim. Bitişikteki bakkal söyledi. Ne oldu böyle?

Nazmiye bildiği kadarını anlatıyordu. Son zamanlarda büsbütün tembelleşmiş. Öğleye doğru dükkâna gidiyor, iş de almıyormuş. Yazın öderim diye oralarda kim varsa onlardan ödünç para aldığı gibi mahalleye de borçlanmış. Sonunda alacaklı bir adamla kavga etmiş. Adamın başına çekiçle vurmuş. Adam yere düşmüş. Kadri oradan kaçmış. Ama evi sarmışlar, onu yakalayıp götürmüşler. Bir hafta evvel götürülmüş, vurduğu adamın kafatası çatlamış. İki yıl tutuklanmasına, beş bin lira da tedavi parası vermeye mahkum etmişler.

Nazmiye:

— Allah seni inandırsın, diyordu. Mahallede herkes bizi dolandırıcı biliyor. Bir bardak su veren, halimi soran yok.

Murat hemen çarşıya gitti, iki tane ekmekle bir kilo et, biraz peynir ve çayla şeker aldı, eve getirdi. Nazmiye kardeşinin boynuna sarıldı.

— Allah bana senin ekmeğini yemeği nasip etti, dedi.

Acele ile parça etleri kavurma yaptı. İki kardeş karşılıklı, durgun durgun yemek yediler.

Murat o gece orada kaldı. Sabahleyin biraz para bırakıp işine gitti. O akşam yine döndü. Eli kolu dolu idi. Nazmiye şimdi korkuyordu:

— Murat, kardeşim, burada ipsiz, sapsız insan çok. Kadri güçlü kuvvetli bir adamdı. Şimdi ben yalnız kaldım. Kapıya bir yumruk vursan yıkılır. Benim halim ne olacak burada?

Murat:

— Ben akşamları geleyim, gece burada kalayım, dedi. Büsbütün yalnız olmazsın. Şöyle candan bir komşun yok mu?

Nazmiye:

— Adam bana soluk aldırmıyordu ki, dedi. Kimseyle görüşmüyordum. Bitişikte yaşlı bir hanım var. Bazen pencereden selâmlaşırız.

— Sen onunla konuşmaya bak abla. Başın sıkılırsa seslenirsin.

Öte yandan Yaşar usta dükkânı yalnız bıraktığı için Murat'a çatmıştı. Fakat Murat yumuşamadı:

— Ablamın başına bu felaket gelmiş, dedi. Genç kadını yalnız başına bırakamam. İşlerin aksadığı mı var ki bana çatıyorsun?

Yaşar ustanın çıkışmaları hep kuru sıkı idi. Murat'ın pek üstüne varamıyordu. Bu yaşta, bu kadar paraya çalışan, eli işe yatkın bir kalfa bulamazdı. En iyisi bu çocuğu gücendirmemekti.

Murat kedinin girip çıkması için ayakyolunun penceresini açık bırakıyor ve kediye yiyecek de veriyordu.

Akşamları işi bitirdikten sonra otobüse atlıyor, sabahları da hemen hemen ilk otobüsle işe geliyordu. O pazar günü evde kaldı. Biraz kapıyı, pencereleri sağlamlaştırmaya çalıştı. Saç soba ile ısınılıyor, bunun üzerine yemek pişiyordu.

Nazmiye o sabah:

— Senden bir ricam var Murat, dedi. Enişten git, bir yokla bakalım.

Ne de olsa kocasıydı. Böyle başına felaket geldiği bir sırada onu kendi talihi ile başbaşa bırakamazdı. Sonra kendisine göz açtırmıyordu ama evin içinde ona çok iyi davranıyordu.

Murat kinci bir çocuk değildi. Nazmiye mahalledeki bir polisten Kadri'nin hangi cezaevinde olduğunu öğrenmişti. Pazar günleri ziyaret günüymüş. Nazmiye yufka böreği yapmış, yağ kağıdına sarmış, iki kat da çamaşır hazırlamıştı.

Murat paketi aldı, giderken iki paket de sigara alıp cebine koydu.

Kadri karşısında Murat'ı görünce şaşmıştı. Evinde bir gece alakoymak istemediği ve serseri dediği çocuk kendisine sigara getirmiş ve hatırını sormaya gelmişti. Bu çocuk insan çocuktu. Ablası gibi nazik, terbiyeli ve içi temizdi.

Şimdi karşısına geçip:

— Bana serseri diyordun. Sokak çocuğu diyordun, şimdi ne haber? Hangimiz serseriymişiz, diyebilirdi.

Ama çocuk:

— Çok üzüldüm enişte, diyordu. Geçmiş olsun.

Kadri'nin gözleri dolmuştu. Karısını çok severdi. Ondan ayrılmak, onu yalnız bırakmak istemezdi. İşte şimdi, on parasız, tütünsüz tıkılmıştı ceza evine. Eli ermez gücü yetmezdi. Nazmiye'si gecekondu semtinde tek başına kalmıştı. O güzel bir kadındı, onu rahat bırakırlar mıydı?

Suç üstü yargılama ile cezaevine tıkılmış olan Kadri kendisinden çok karısını düşünüyor, gözlerine uyku girmiyordu.

Hemen ilk işi:

— Ablan nasıl? diye sormak olmuştu.

Murat:

— İyi, dedi. Ben sana uğramıştım, baktım dükkân kapalı. Komşu bakkal işi anlattı. Hemen evine gittim. Zavallı ablam şaşkına dönmüş, aç, bir komşusu yok ki halini sorsun. Neyse uzatmıyalım, öteberi aldım, bu sabah da kapıyı ba-

cayı biraz sağlamlaştırdım. Akşamları gidip orada kalıyorum.

Kadri:

— Aman kardeşim, diyordu. Yalnız bırakma. O mahalle serseri dolu. Ne de olsa sen erkeksin.

Murat çıraktıp ona bir elli lira verdi.

— Kusura bakma enişte, dedi. Haftaya yine gelmeye gayret ederim.

Öteki suçlulardan sigara dilenen Kadri nasıl almasın bu parayı? Sonra çocuk giderken yalvarmıştı:

— Aman kardeşim, ablana göz kulak ol.

— Merat etme, dedi Murat.

Hapse atılan Kadri'yi ziyaret eden Murat, dönerken; "merak etme enişte!" diyordu.

İki sene kolay geçmemişti. Murat ablasına bakmak ve eniştesine de haftada bir olsun para götürmek zorunda kalmıştı. İki yüz elli lira gündelik o yıl sonunda üç yüze, ertesi yıl da dört yüze çıkmıştı. Haftada Murat'ın eline iki bin dört yüz lira geçiyordu ama paranın adı vardı. On beş yaşına gelmiş olan Murat ablasına ve eniştesine bakmaktan kendisine bakamıyordu.

Kadri'nin iki senelik tutukluluğu bitti. Kıtlıktan çıkmış gibi evine geldi. Ceza evinde geçen iki yıl onu epeyce uslandırmıştı. Artık çalışacaktı. Çalışmak, borçlarını ödemek, başını yardığı adamın tedavi masrafı olan beş bin lirayı ödemek zorundaydı. Bu parayı ödemezse bir o kadar daha içeride kalacaktı.

Kadri mahalleden, komşulardan ve dükkânının olduğu caddeden utanıyordu. Ona geçmiş olsun demişlerdi ama kimse iyi gözle bakmıyordu.

İki gün evinde yattı. Sonra kalktı dükkânını açmaya gitti. Bir çok müşteriyi gücendirmişti. Tembelliğini bildikleri için ona kolay kolay iş vermiyorlardı. Nihayet bir iki iş alabildi. Artık ahçılara gidip tıka basa yemek yemiyordu. Tezgahın üstünde, burgulu bir kap içinde evden getirdiği yemeyi yiyor, bir yandan da çalışıyordu.

Bahara karşı çıkmıştı. Bir ay kadar bocaladıktan sonra bir iki iş yaptı, uslandığını, çalışmak zorunda olduğunu müşterilere ve komşularına gösterdi. Yapdıktan sonra iş çoktu.

İki yıl kapalı kalan dükkânda epeyce demir vardı. İki yıl içinde fiyatlar çok yükselmişti. Kadri bu yüzden kârlı çıkıyordu.

Cebi biraz para görünce eski huyu yine depreşti. Bir akşam yemekte:

— Murat, dedi. Senden epeyce yardım gördüm. Beni de ceza evinde boş bırakmadın. Ama görüyorsun ki evimiz çok

dar. Bu avuç içi kadar odada hem yemek pişiyor, hem oturuluyor, hem de sen yatıyorsun.

Nazmiye kıpkırmızı olmuştu. Murat:

— Sen üzülme abla, dedi. Ben başımın çaresine bakarım.

Enişteşine de:

— Anlaşıldı, dedi. Artık bana ihtiyacınız kalmadı.

Nazmiye:

— Kadri, dedi. Murat'ın bize ne ziyanı var. Akşamları geç geliyor, sabahleyin erkenden çıkıp gidiyor.

Kadri kaşlarını çatarak:

— Bir evde iki erkek olmaz, dedi. Ben evimin erkeğiyim.

Nazmiye:

— Erkek dediğin benim özbeöz kardeşim, dedi. İki sene sana da baktı, bana da. Bir aydır çalışıyorsun, eve para bıraktın mı? Eve mi bakacaksın, borçlarını mı ödeyeceksin?

Kadri:

— Orası benim bileceğim iş, dedi.

Murat içinden çok kırılmıştı. Bir gün evvel enişteşi nohutlu işkembe istediğini söylemiş, Murat da alıp getirmişti. Şimdi sofrada onu yiyorlardı.

Kadri kaşığını doldurup doldurup yiyor, bir taraftan da homurdanıyor, gözü ötekilerin tabağından ayrılmıyordu.

Murat yemeği bıraktı, ayağa kalktı:

— Afiyet olsun enişte, dedi. Ben gündüz çokça yedim.

Bir köşeye çekildi. Nazmiye'ye yemek zehir olmuştu. Kadri doyasıya yedi, sonra odasına çekildi. Murat:

— Sen üzülme abla, dedi. Benim için hiç sıkılma. Ben senin kardeşinim. Yine sana yardım ederim.

Ertesi sabah erkenden bir kaç parça çamaşırını ve paltosunu aldı, ablasını öptü, onu teselli ederek dükkânının yolunu tuttu.

Yaşar usta hafif bir inme geçirmişti. Hekimlerin tembihlerini dinlemiyor, bir ayağını sürüyerek geliyor, akşama doğru biraz şarap içiyordu. Ondan artık hiç hayır yoktu. Murat bildiği gibi çalışıyordu.

Yaşar usta, bir iki defa dükkânı satmak için müşteri getirmişti. Gelenler o izbe dükkâna bakıyor, soruyorlardı:

— Bu dükkân senin mi?

— Hayır, kira ile tutuyorum. Ayda beş bin lira.

— Peki ama sen dükkânın nesini satıyorsun? Şurada iki bağ kösele, bir yığın eski ayakkabı ile iki çekiç, bir falçata, bir de örs var. Bunları satıyorum dersen kimse yüzelli liradan fazla vermez.

Gelenler öfke ile gidiyorlardı. Murat:

— Usta, diyordu. Sen altın yumurtlayan tavuğun hikâyesini duydun mu?

— Duydum, diyordu Yaşar usta. Ne olacak?

— Ne olacağı var mı? Her ay eline yirmi bin lira para geçiyor. Pekala geçiniyorsun. Verseler verseler on bin lira verirler. Bunu da bir ay içinde yersin. Sonra açıkta kalırsın.

Kahvede bunu Yaşar ustaya anlatan çok oluyordu.

— Taş atıp da kolun mu yoruluyor? diyorlardı. Oğlan çalışıyor, her akşam tıkır tıkır paraları alıyorsun. Böyle şunu bunu getire getire oğlanı tedirgin etme. Bırakıp giderse köpekler güler haline.

Halime Hanım da bunu anlamıştı. Ara sıra dükkâna geliyor, ama artık işe karışmıyor, hep aşağıdan alarak:

— Oh, benim evladım, diyordu. Sen o ihtiyar bunağın sözüne bakma. Kimse bu dükkâna para vermez. Sen çalışıyorsun, biz de sebepleniyoruz.

Murat'ın çalışmasını gören müşteriler, onu birbirine sağlık veriyorlar:

— Sen yaşının küçüklüğüne bakma, üç senelik ayakkabıcı ama çoklarını cebinden çıkartır. Akıl yaşta değil, baştadır, derler diyorlardı.

Öte tarafta, daha Murat'ın çıkıp gittiği gün sıkıntı başlamıştı. Kadri kalkıp acele ile giyinmiş, kahvaltıya gelince:

— Nerede Murat? demişti.

— Nerede olacak, erkenden gitti. Kovmaktan beter ettin.

— Ben evimde başka erkek istemem Nazmiye.

Bir kaç bardak çay içip, ne bulduysa yedikten sonra giderken Nazmiye:

— Para bırak, demişti.

— Ne parası?

— Ne parası olacak yiyecek parası. Kardeşim her sabah iki yüz lira bırakıyordu. Parasız ev döner mi?

— Akşama gelirken bir şeyler getiririm.

Kadri çıkıp gitmişti. Nazmiye kardeşinden kalan paradan, komşunun kızına bir ekmek aldırdı. Çay pişirdi.

Geç vakit Kadri geldi. Elleri boş. Bir karış suratla soyundu, ellerini yıkadı:

— Ne yemek var, dedi.

— Yemek filan yok.

— Ben gündüz de birşey yemedim.

— Ben ne yapayım?

— Konudan komşudan birşeyler uydururdun.

— Hangi komşu ile görüşüyorum ki? Zaten kim para verir? Adımız dolandırıcıya çıktı.

— Sen inadından yapıyor, benim dalıma basıyorsun.

— Aklını başına topla Kadri. Canım burnumda zaten çeker giderim.

— Nereye gidersin be?

— Burnumun doğrusuna.

— Bırakır mıyım seni?

— Bırakmazsan o çıktığın yere yeniden girersin. Bu sefer sana tütün parası getirecek Murat'ı da bulamazsın.

Kadri ceza evinden yılmıştı. Oraya gitmeye hiç niyeti yoktu.

— Bana bak Nazmiye, dedi. Bu böyle gitmeyecek. Elimde işler var. Çırak da yok. Yalnız çalışıyorum. Hele sabırlı ol.

— Ben sabırlıyım, ama bakalım insan açlığa kaç gün dayanabilir! Ben erkeğim diyorsun. Bir ay oldu yeniden işe başlayalı. On para kazandığını görmedim.

— İcraya yatırıyorum Nazmiye.

Havalar hayli ısınmıştı, Murat bazı sabahlar örsü alıp kapının dışına çıkıyor, güneşe karşı biraz oturuyor, hem hava alıyor, hem işini görüyordu.

Bir sabah da Kadri geçti yoldan. Durdu, Murat'ın yanına kadar geldi:

— Merhaba delikanlı, dedi. Hiç görünmüyorsun?

Murat:

— İşlerden baş alamıyorum, dedi. Ne yapayım, ekmek parası!

— Ara sıra uğra be Murat. Ablanın göreceği gelir seni.

— Yolum düşerse uğrarım. Selam söyle ablama.

Kadri fazla yüz bulamamış, gitmişti. Dükkânda çalışırken:

— İyi oğlan doğrusu, diyordu. Ondan başka kimse aramadı beni ceza evinde. Boşuna darılttım oğlanı.

Bazen karısına da anlatıyordu:

— Murat'ı gördüm. Sana selamı var. Çağırdım ama oralı olmadı.

Nazmiye:

— Gelmez, diyordu. Yüzsüz çocuk değildir o.

Bir akşam Halime kadın dükkâna geldi:

— Murat, evladım, dedi. Senin ihtiyar büsbütün kötüledi. Dün çıkamadı evden. Bugün de ben yollamadım. Ayağını sürüyüp duruyor, yollarda kalacak.

İyi kötü ustasıydı. Üç yıldır onun dükkânında çalışıyor, ekmek yiyordu. Hemen dükkânı kapatıp Halime Hanımın peşine takıldı. Aksi gibi giderken çocukluğunun geçtiği ve babasının evinde bulunduğu sokaktan geçmişlerdi. Murat yan gözle babasının evine baktı. Pencere açıktı, pencerenin önünde yaşlıca bir erkek oturuyordu. Murat babasını tanıdı. Hilmi Efendi uzaktan farkedilecek kadar çökmüş ve zayıflamıştı.

Murat kadının arkasından yürüdü. Oracıkta bir eve girdiler. Yaşar ustanın evi pek küçük ve haraptı. Kendisi gibi evi de ihtiyarlamıştı.

Yaşar usta Murat'ı görünce ağlamaklı oldu. Murat onun elini öptü:

— Dün görünmedin usta, dedi. Merak ettim.

Yaşar ustanın gözleri dolmuştu:

— Bilirim evladım, dedi. Hakikatli çocuksundur. Eh, ne olacak artık, bizden hayır kalmadı. İhtiyarlık yakamıza yapıştı. Ben o örsün başında altmış yıldan fazla çekiç salladım.

Halime Hanım:

— Ah usta ah, dedi. Sen şu şaraptan vazgeçseydin, vallahi iki apartman yapardın. Nerede o işçilerin çalıştığı koskoca mağaza? Çektin şarabı, kağıt oynadın, işi tembelliğe döktün, işte sonumuz geldi.

Murat:

— Buna da şükredin, dedi. İyi kötü bir eviniz var. Kimseye de muhtaç değilsiniz.

Yaşar usta:

— Evet, dedi. Sen çalışlacaksın, bize de bakacaksın.

Murat iki günlük parayı Yaşar ustaya verdikten sonra:

— Usta, dedi. Dükkânın yüzü pek harap. Ben evsahibi kadına söyledim. Biraz tamir gerekiyor. Kadın ben karışmam, ne istersen yap, diyor.

Yaşar usta:

— Oğlum, dedi. Benim de dükkâna harcıyacak param yok. Sen kendi kesenden birşeyler yaparsan yap. Benden para kesme. Ancak geçiniyoruz.

Murat, biraz daha oturarak çıktı evden. Bu sokaklar o, okula giderdi. Daha küçüklüğünde annesi onu elinden tutar okula kadar götürür, akşama gelip alırdı. O zaman çok iyi bir anne idi.

Murat, yolunu değiştirdi. Annesinin evlendiği adamın evinin önünden geçti. Pencereler kapalıydı. Sokakta pazar kuruluydu. İnsanlar itiş kakış yürüyor ve bağırarak konuşuyorlardı.

Murat bir kuruyemişçinin önünde durakladı. Yanındaki manavdan bir kadın, filesine elmalar koyuyordu. Zayıf, kurumuş, incelmiş bir kadın. Kıyafeti de berbat. Yaşar ona bakarken şaşaladı, yutkundu. Donup kaldı.

Suyu çekilmiş, rengi, ruhu kalmamış olan kadın da Murat'a baktı. İkisi gözgöze geldiler. Kadın yırtık bir sesle:

— Murat, dedi.

Murat kendisini tutamadı:

— Anne, diye cevap verdi.

Kadının zayıf elleri çalı gibi sertti. Bir eliyle de filesini sımsıkı tutarak Murat'ı yolun kenarına çekti. Murat isteme-

Murat hastalanan Yaşar Usta'yı evinde ziyaret ederek elini öpmüştü.

yerek annesinin elini öptü. Bu el soğuk ve kemikliydi. Kadın öfkeyle:

— Bir kere aramak yok mu? dedi.

— Kimi arayacağım anne? dedi Murat. Beni kapıdan dışarıya atan sen değil misin?

— Baban olacak herif ne yapıyor?

— Ne bileyim ben, yüzünü gördüğüm var mı?

— Demek sen babanla değilsin?

— Değilim.

— Neye bir gün kapımı çalıp da halini anlatmadın?

— Babana git diye beni akşam karanlığında, yağmur altında sokağa atan sen değil misin? Babama gittim, bir dövmediği kaldı. Kapıyı kafama çarptı. Sizin ikinizde de evlat muhabbeti yok. İşi öyle azıttınız ki zavallı ablam evden kaçtı. İnci gibi kızı da ziyan ettiniz.

— Sen beni azarlıyacağına evlat ol da bana sahip çık.

— Ben elin sarhoşu ile uğraşamam. Bana tekme salladığını da unuttun mu? Nasıl sahip çıkayım sana? Babama inat olsun diye bu adama vardın.

— Varmaz olaydım. Bütün gün kahvelerde. Ben el kapılarında çalışıyorum. O benim yiyeceğimi bile düşünmüyor. Ben çalışıp ona para yetiştiren bir kadın oldum. Babana hiç gitmedin mi?

— Ben kovulduğum yere gitmem. Bugün sokaktan geçerken onu pencerede gördüm. İyice zayıflamış, çökmüş.

— Beter olsun İnşallah. Sen bana gündüzleri bir aralık uğra..

— Ben kunduracı çıraklığı yapıyorum. İşimi bırakırsam aç kalırım.

— İnsan anasını arıyacak vakit bulamaz mı?

— Sen o evlatlarını seven anayı göster bana, canım kurban olsun.

— Haydi, yıkıl git, hayırsız evlat.

Murat arkasını döndü, yürümeye başladı. Başını çevirip de bakmadı bile. Ama içi hiç de rahat değildi. Hem gidiyor, hem de:

— Bana emeği vardı, diyordu. Bana iyi bakardı. Okula götürürdü beni. Sonra babam gibi o da azıttı işi.

İçindeki sıkıntıyı gidermek için ne yapacağını bilemiyordu. Caddeye geldiği zaman vakit epeyce gecikmişti.

Birkaç dükkân ötede bir marangoz vardı. İhtiyar bir adamdı, tek başına çalışıyordu. Murat ona dükkânı göstermiş:

— Şurasını bir şeye benzet, demişti.

Hemen bir hafta içinde Habib usta dükkânın önüne boydan boya bir camekan çerçevesi yapmıştı. Bir pazar günü dükkânın caddeye bakan yüzündeki duvarı indirerek çabucak oraya çerçeveyi oturttular. Moloz atıldı, çerçevenin etrafı sıvandı.

Dükkanın onarımı Murat'a epeyce pahalıya malolmuştu. Ama o izbe dükkân şimdi caddeden bakınca bir şeye benzemişti. Pencereleri yapılmış, hazırlanmış olan ayakkabılar camekanın gerisindeki rafta sıralanıyordu. Buraya vazo içinde çiçek de konuyordu. Murat ayakkabı bağı, ayakkabı boyası ve cilası gibi şeyleri de satıyordu. Orası artık bir eskici dükkânı değildi. Murat biriktirdiği paradan haylisini harcamış ama dükkânı da birşeye benzetmişti.

Murat pençe yapmak için aldığı bir ayakkabıyı, söylediği vakitte muhakkak veriyordu. Onun doğruluğu, sözünde durması yüzünden müşterisi çoktu. Artık pencerenin yakınına, Yaşar ustanın yerine yerleşmişti. Camekandan giren ışık daha elverişliydi. Artık gündüz elektrik yakmaya da gerek kalmıyordu. Murat bir iki iskemlede elde edip müşteri için, karşısındaki duvara sıralamıştı.

Kim gelirse gelsin, elindeki işi bırakmıyor, karşısındaki ile konuşurken işine devam ediyordu.

Ev sahibi, dükkânın üstündeki iki odalı dairede oturuyordu. Bir gelir olsun diye alt kattaki bodrumu dükkân yapmıştı. Orasını vaktiyle iki yüz elli liraya tutan Yaşar usta zamanla kirayı beş bine kadar çıkartmış ama bir çok ay para

verememişti. Ev sahibi iyi bir adamdı. Karı koca bir emekli maaşı ile yaşıyorlardı. Adam bir öğretmenmiş. Arada bir aşağıya inip Murat'la konuşuyordu. Kiradan söz ettiği zaman Murat:

— Hakkınız var ama, demişti. Camekanı, yeni kapıyı, kepenkleri yaptırmakla çok masrafa girdim. Sonra Yaşar ustaya bakmak zorundayım. Onların başka gelirleri yok. Gördüğünüz gibi geceyarısına kadar çalışıyorum.

İhtiyar adam:

— Anladım oğlum anladım, dedi. Ben senden memnunum. Hatta üstteki odada yatıyordum. Çekiç sesleri bana kadar geliyor. Ama rahatsız olmuyorum.

Murat, Yaşar ustadan ısmarlama ayakkabı yapmasını da öğrenmişti. İlk ayakkabıyı kahveci arap Beşire yapmıştı.

Yaşar usta bir yıla yakın yarı felçli bir durumda evinde yattıktan sonra, yaza karşı ölmüştü.

Halime Hanım sabahın erken saatinde dükkâna gelerek bu kara haberi Murat'a vermişti. Murat'da kahveye giderek, cadde üstündeki dükkânlardaki tanıdıklara haber vererek dükkânı kapattı ve gitti.

O gün öğle sıralarında adamcağızın cenazesi kalktı. Kahvedeki ahbablarından yalnız arap Beşir gelmişti. Konu komşu:

— Öldü de kurtuldu, diyorlardı.

Halime Hanım da fazla üzgün görünmüyordu. Daha iki akşam önce Murat oraya kadar gitmiş, haftalık parayı götürmüştü. Cenazeden dönüşte Murat, Halime teyzeye biraz para bırakıp baş sağlığı diledikten sonra, Beşir Efendi ile beraber sokaktan geçerken içinde doğduğu ve oradan ilkokula gittiği evi gösterdi:

— İşte babamın evi, dedi.

Beşir Efendi eve baktıktan sonra:

— Fena değilmiş, dedi. Yanında küçük bir bahçesi de var. Eee, şimdi kim oturuyor bu evde?

Murat içini çekerek:

— Benim babamla üvey annem, dedi.

— Perdeler yok. Ev boş galiba!

— Kimbilir. Hem arka tarafa, bir de bahçeye bakan bir oda daha var.

— Baban ne ile geçiniyor.

— Bilmem. Sigortalıydı, belki ona emekli aylığı vermişlerdir.

— Başını sokacak bir evi olduktan sonra geçinebilir.

Evin önünde biraz durmuşlardı. Bu sırada Murat'ın doğduğu evin kapısından onbeş, onaltı yaşlarında bir kız çıktı. Elinde bir kap vardı. Evin kapısını aralık bırakmıştı. Beşir Efendi:

— Bu kız senin kardeşin mi? dedi.

— Hayır, dedi Murat. Bir komşu kızı.

Kız kapıyı aralık bırakıp yolun karşısına geçerken Beşir Efendiye, sonra Murat'a bir göz attı. Murat:

— Şükran, diye seslendi.

Kız durdu. Elinde yıkanmamış bir kase vardı. Temiz pak giyinmişti. Murat'a kaşlarını çatarak baktı. Sonra yüzü kızardı:

— Murat, dedi.

— Evet, dedi Murat. Nasıl ,okuyor musun?

— Lisedeyim, dedi kız. Bu sene son sınıftayım. Ya sen?

— Ben mi? dedi Murat. Ben sokağa atılmış bir çocuk değil miyim? Kim beni elimden tutup okula yazdıracak. Üstüme başıma kim bakacak, kim karnımı doyuracak?

Şükran üzüntü ile:

— Biliyorum, dedi. Seni sokağa attılar. Bu yüzden bütün mahalleli Hilmi Bey amcaya darıldı. Ama o "Ben onu anasına yolladım" diyordu.

Murat dişlerini sıkarak:

— Babam kovdu, anneme yolladı, annem kovdu, babama yolladı, dedi. Hiçbiri benim ne hâlde olduğumu düşünmedi. Geçen sonbaharda buralarda oturan Yaşar Efendiye gelmiştim. Dönüşte o kadına rastladım. Yani anneme. Evlerde temizliğe gidiyormuş.

Şükran içini çekerek:

— Artık onun için fena şeyler söyleme, dedi.

— Neden? diye sordu Murat.

— Ölülerin suçları bağışlanır, dedi. Şükran.

— Annem öldü mü?

— Evet. Bir apartmanda iş görürken ölmüş. Yatak çarşafına yatırıp evine yollamışlar. Eh, işte onun da sonu gelmedi. Saniye teyze böyle öldü.

Murat içinde bir acıma duymadı. Yalnız sokakta rastladığı o kuru suratlı, aksi, yorgun kadının yüzündeki gözleri hatırladı. Oradan annesi bakıyordu. Murat'a. Annelikten sadece gözlerindeki o bakış kalmıştı. O düşünürken kız:

— Sen ne yapıyorsun? dedi.

— Ben mi? dedi Murat. Kunduracılık yapıyorum. Allah razı olsun burada oturan Yaşar ustanın yanındaydım. O adamcağız da bugün öldü. Şimdi onun cenazesinden dönüyorduk. Doğup büyüdüğüm evi bu arkadaşıma gösteriyordum.

Şükran:

— Başınız sağ olsun, dedi. Gelmişken babana uğrasaydın.

Murat:

— Benim babam var mı ki? dedi. Beni sokağa atan adama ne diye gideyim?

Kız sakin ve akıllı bir davranışla:

— Bak Murat, dedi. Sen Hilmi Efendi'nin oğlusun. Seni o çok severdi. Seni elinden tutarak okula götürürdü. Bize de uğrardınız, ben de size katılırdım. O iyi bir adamdı. Hem anneler, babalar ne kadar fena olsalar onlara bakmak çocukların görevidir. Baban bugün çok düşkün bir durumda.

Murat durumsadı:

— Ne olmuş babama? dedi.

— İhtiyarlık dedi kız. Bir ayağı pek tutmuyor. Sonra o kadın var ya. Beraber yaşadığı kadın. Zehra Hanım.

— Eee, dedi Murat.

— Baban yukarı odada hasta yaşarken, yavaş yavaş kimseye sezdirmeden evde işe yarar ne varsa alıp götürmüş.

— Nereye?

— Ne bileyim, bir yere götürmüş işte. Halı, kilim, kap kacak, örtü filân bırakmamış. En sonunda da babamın üç aylık emekli maaşını alıp kaçmış.

Murat donup kalmıştı. Beşir Efendi;

— Evli değil mi bu kadın? diye sordu.

Kız utanarak:

— Hayır, dedi. Nikahları yokmuş. Olsaydı bırakıp kaçmaz, bu evi de elinden alırdı, ama beceremedi işte.

Murat şaşkın şaşkın:

— Şimdi babam ne yapıyor? dedi.

— Ne yapacak, dedi kız. Elde yok, avuçta yok. Konu komşu acıyor da arada bir biraz yiyecek veriyor.

Murat düşünürken kız sordu:

— Ablan ne oldu? Nazmiye ablan?

Beşir Efendi ile Ustasının evinden dönen Murat yolda çocukluk arkadaşı Şükran'la karşılaştı.

— Ne olacak, dedi Murat. Hayırsız bir adama vardı. Gecekondularda oturuyor.

Bir kapı açılmış, bir kadın seslenmişti:

— Şükran nerede kaldın?

Şükran:

— Geliyorum anne, dedi.

Sonra Murat'la Arap Beşir Efendiye:

— Allah'a ısmarladık, dedi.

Kız gidince onlar da yollarına devam ettiler. Beşir Efendi kahveye, Murat da dükkâna gitti. Kapının kepengini yukarıya kaldırdı. İçeriye girdi. Tekir içeride kalmıştı. Ona biraz yiyecek verdi. Komşular kapıdan bakıyor:

— Başın sağ olsun Murat, diyorlardı.

Sağlığında hepsiyle kardeş gibi geçinen bu adamların hiçbiri Yaşar ustanın cenazesine gelmemişti. Hepsi bir iş bahane etmişlerdi. Zaten geçen kıştan beri adamcağız unutulmuştu. Bazı müşteriler komşulara ayakkabılarını bırakmışlardı. Murat oturup çalışmaya başladı. Son görüşünde Yaşar usta:

— Murat oğlum, demişti. Yaz geliyor işte. İnşallah ben de biraz canlanırım, o kahve, o cadde gözümde tütüyor.

Yaz gelmiş, havalar ısınmıştı ama o adamcağızın ömrü yetişmemişti. Murat epeyce üzülmüştü.

İki gün sonra çay içmek için kahveye gitmişti. Kahvede daha kimseler yoktu. Beşir Efendi, çayı bardağa koyup getirdi. Kendisi de oturdu:

— Ne yaptın Murat? diye sordu.

— Ne yapacağım, çalışıyorum, dedi Murat. Çalışıyorum.

— Ben baban için sordum, dedi Beşir Efendi.

— Babam için mi? Hiç.

Arap kahveci:

— Bak oğlum, dedi. Baban sana karşı görevini yapmamışsa sen ona karşı evlatlık görevini yapmalısın. Adamcağız eller elinde kalmış. Allah kimseyi yatırıp da kapılara baktırmasın.

— Ben ne yapayım Beşir Efendi?

— Hiç bir şey yapamazsan bir kere git. Halini sor. Seni is-

temezse görevini yapmış olursun. Günah senden gider.

— Öyle mi yapayım?

— Öyle yap ya. İnsanlık görevidir bu. Sen vicdanlı bir çocuksun. Sonra korkarım yüreğine dert olur.

Murat'ın içine bir kuşkudur düşmüştü. Aradan iki gün geçinçe bir sabah elindeki işleri bitirip dükkânı kapattı, kediyi de dışarıya çıkartarak eski mahallerinin yolunu tuttu.

Mahalle tenhaydı. Sokakta bir iki küçük cocuk oynuyordu. Doğduğu evin kapısı kapalıydı. Bu kapının bir deliğinden bir ip çıkmıştı dışarıya. Murat o ipi çekti, kapının içeridekı mandalı kalktı, kapı açıldı.

İkinci kata çıkınca ayak seslerini duymuş olmalı ki bitkin bir ses:

— Kim o! diye seslendi. Allah rızası için bana bak!

Murat sesin geldiği odaya baktı. Orada bir yer yatağında, zayıf, saçı, sakalı birbirine karışmış, yarı çıplak bir adam yatıyordu. Bir dirseğinin üzerine abanarak kalkmaya çalışıyordu. Yine:

— Kim o? diye sordu.

Murat:

— Sokaktan gelen çocuk, dedi.

Ne diye söylemişti bunu? Kendisi de bilmiyordu. Ama kapının çerçevesi içinde durdu. Yerde yatan babasına baktı ve:

— Baba, diye seslendi.

Hilmi Efendi ağzını açtı. Sesi çıkmadı. Öyle bakıyordu. Perdesiz odada dışarıdan vuran ışık Murat'ın yüzünü aydınlatıyordu. Bu çocuk evinden ayrıldığı gibiydi. Hiç değişmemişti. Yalnız on altı yaşına gelmiş ve boyu uzamıştı.

Hilmi Efendi sefaletten, sıkıntıdan belermiş gözleri ve bitkin sesi ile:

— Sen kimsin? diye sordu.

— Ben senin oğlunum. Sokağa attığın oğlun Murat.

Adam kendisini arka üstü bıraktı. Zayıf elini gözlerinin üstüne kapadı. Belki ölmek üzere olduğunu sanıyordu. Dudaklar kıpırdadı:

— Kimse yok mu? diye inledi. Bir yudum su verin bana.

Yatağın yanında içindekiler yenmiş yemek kapları, bir su şişesi, bir de kirli bardak vardı. Murat bardağa şişeden su koyup çalkaladı, odanın ortasına doğru savurdu. Sonra tekrar su koyup uzattı.

— İç, dedi.

— Hilmi Efendi yeniden gözlerini açtı. Davrandı, ama kalkmadı. Murat kolunu onun arkasına uzattı, biraz itip doğrulmasına yardım ederken içi acıdı. Adamın sırtı kemik içindeydi. Hiç eti canı kalmamıştı.

Hilmi Efendi titreyen çenesinden yarı çıplak göğsüne sular akarak uzatılan suyu içti. Sonra oğluna daha yakından baktı:

— Sahi sen misin Murat? diye sordu.

— Benim baba.

Hilmi Efendi kendisine baktı. Kuru, kuru ağlamaya başladı. Yüzü buruşuyor, gözlerini kısıyor, kuru kuruya hıçkırıyordu:

— Beni dövdü o karı, Murat. Beni çok dövdü. Paralarımı alıp kaçtı. Aç kaldım Murat. Açım, her tarafım ağrıyor.

Sonra dinlenir gibi durdu. Düşündü:

— Senin bir ablan vardı Murat, dedi. Ablana ne oldu?

— Ablam Kadri ile evli ya baba. Onunla oturuyor.

Murat konuşmaya gelmemişti. Etrafına bakındı, sonra öteki odaya geçti. Cumbalı oda derlerdi oraya. Cumbanın içinde otururdu küçükken. O odanın da perdeleri yoktu.

Ama ekli, kopuk iplere bir takım çamaşır asılmıştı. Bunlar evvelce yıkanmış olmalı ki kurumuşlardı. Bir iki yırtık, lekeleri çıkmamış yatak çarşafı da vardı.

Murat bir kat çamaşır alarak odaya döndü:

— Baba, dedi. Şunları giy! Çamaşırları giymesi için babasına yardım etti. Hilmi Bey artık bir insan değil topraktan çıkartılmış bir iskeletti.

Odada, pencerenin önünde kıtıkları çıkmış bir koltuk vardı. Murat babasını kaldırıp oraya, koltuğa oturttu. Adam o kadar hafiflemişti ki Murat onu rahatlıkla kaldırıyordu.

Sonra yattığı şilteyi alıp aşağıya indirdi. Boş karyolanın üstüne serdi. Bir de yırtık çarşafla kapsız yorgan buldu. Babasını kucaklıyarak oraya indirdi ve pencerenin önüne serdiği karyolaya bıraktı.

Ne yapacağını düşünürken ihtiyar adam:

— Oğlum, dedi.

— Efendim.

— Bugün komşular bana birşey getirmedi. Benim karnım aç.

— Ne istiyorsun?

— Yoğurt istiyorum. Kaşık kaşık yoğurt yemek istiyorum.

Murat odayı havalandırmak için bir pencere açtı. Sonra yukarı kattaki yemek kaplarından birini yıkayıp sokağa çıktı. Bir bakkaldan bir kilo yoğurt, biraz beyaz peynir, bir ekmek, sonra şeker, çay çaldı. Eve geldi babası onu pencerede bekliyordu. Odaya girer girmez ellerini uzatmıştı. Murat:

— Acele etme baba, dedi.

Mutfaktaki küçük, tahta masayı alıp getirdi. Eski koltu-

ğu da taşıyıp masanın yanına koydu. Bir de kaşık buldu. Sonra babasını oturttu koltuğa.

Adam titreyen eliyle döke saça yoğurdu yiyordu. Yerken yüzüne gözüne de bulaştırıyordu. Murat:

— Baba, dedi. Benim işim var, gideceğim. Ama gene geleceğim. Burada peynir var, ekmek var.

Bir bezle babasının elini, yüzünü sildi. Bir pijama pantolonu ile eski ayakkabılarını da bulup getirdi. Kamış bastonu da yanına koyup evden ayrıldı.

Murat'ın gözüne o gece uyku girmedi. Gece yarısından sonra bile çalıştı. Hep çocukluğunu düşünüyordu. Babasının böyle düşkün bir hale gelmesini istemezdi. Şimdi ona karşı bir evlat sevgisi duyuyordu. Kendisini akşam karanlığında sokağa atmasını ve ağır sözlerle kovmasını unutmuş gibiydi. Bütün bu fenalıkları yaptıran o kadın olacaktı. Yoksa babası kendisini severdi.

Zaten insanların sevgiye gerek duydukları oluyordu. Birisini sevmek, saymak, ona hizmet etmek istiyordu. Babasını o sefalet içinde yalnız bırakmak, öyle inleyerek ölmesine göz yummak olamazdı.

Gece hazırladığı pençeleri bitişik dükkâna bıraktı. Kalktı, çarşı içine gitti. Orada bir şilte, bir demir karyola, bir yorgan, bir iki çarşaf, sonra babası için çamaşır ve perdelik bezler aldı. Bir arabaya koyup eski mahallerine vardı. Babası pencereden bakıyordu.

Murat eşyayı içeriye taşıdı. Öğleye kadar yukarıdaki odayı silip temizledi, karyolayı oraya kurdu. Üstünü döşedi ve babasının karnını doyurduktan sonra mahalledeki berberi çağırarak babasını tıraş ettirdi.

Hilmi Efendi hiç konuşmuyor, yalnız sık sık:

— Allah razı olsun, diyordu.

Murat, düşkün bir hâldeki babası için aldıklarını bir kamyonetle eve götürdü.

Adam hasta değildi. Aç ve sefildi. Murat açlığın ne olduğunu çok iyi bildiği için, babasını yavaş yavaş beslemeye çalışıyordu. Adam, karnı doyunca, içi ısınınca bayağı canlanmış, yüzüne kan gelmişti.

Murat aldığı Amerikan bezlerini yırtarak pencerelere perde gibi tutturdu. Evi derleyip toparladı. Sonra babasının yanına gitti:

— Baba, dedi. Ben kunduracılık yapıyorum. Çalışmam

lâzım. Burada kalamam. Ama birkaç gece buraya geleceğim. Bir kere Enişteme gidip sorayım. Onlar buraya gelirlerse sen de rahat edersin, yalnız kalmazsın. Nazmiye ablam sana bakar.

Hilmi Efendi:

— Gelmez ki, dedi.

— Gelmezse gelmez, dedi Murat. Kendileri bilir. Akşamdan akşama gelir, sana bakarım. Sen de biraz davranırsın. Çok şükür hasta değilsin. Ben dışarıdan gerekli olanları alır getiririm.

— Sana yüzüm yok Murat.

— Aldırma baba. Olur böyle şeyler. Biz artık bundan sonrasına bakalım.

Adam yemiş, içmiş, iki gün içinde bastonuna dayanarak, bir ayağını sürüyerek, evin içinde dolaşmaya başlamıştı.

Murat üçüncü gün erkenden enişteşinin dükkânına gitti. Dükkân kapalıydı. Kepengi indirilmişti. Orada bir komşuya sordu. Adam:

— Kadri mi? dedi. Dükkân sahibine borcu vardı. Veremeyince adam dükkânı kapattı. Kadri Mercanda, bir demircinin yanında çalışıyormuş.

Murat Pazar gününü bekledi. Biraz meyve ve yiyecek alarak gecekondu semtinin yolunu tuttu. Enişteşi kapının önünde kırık bir iskemleye oturmuş sigara içiyordu. Murat'dan çok elindeki paketlere bakmıştı. Kadri:

— Nazmiye, diye seslendi. Kardeşin geldi.

Nazmiye kapıya çıktı. Kardeşini öptü. Kadri, hemen elini kesekağıdına daldırıp bir avuç kiraz almış, ikişer üçer ağzına atmaya başlamıştı. Nazmiye Murat'a da bir iskemle buldu. Kendisi içeriden getirdiği tahta sandığa ilişti. Murat:

— Bak Enişte, dedi. Sana bir teklifim var. Önce bana söyle. Bu kümes kadar gecekonduya ne kira veriyorsun?

— Altı yüz, dedi Kadri. Bu sene bin istiyor.

— Sen burada oturma. Burası hem iş yerine uzak, hem de kışın barınılır gibi bir yer değil. Sen yine eski mahalleye git.

— Hangi mahalleye?

— Doğduğun, büyüdüğün mahalleye. Orası, hem senin çalışacağın yere yakındır, hem de benimkine.

— Senin ağzının içinde bir şeyler var.

— Var. Sen bizim evi bilirsin.

— Bilirim, incir ağacı olan ev.

— Evet, işte orada babam yalnız oturuyor. Onun bir can yoldaşına ihtiyacı var. Adam iyice ihtiyarlamış, çökmüş. Tutulduğu o karı var ya?

— Hangi karı, Zehra mı?

— Evet. O karı evde ne var, ne yok alıp gitmiş. Babamın emekli maaşını da zorla almış. Adamı aç, susuz bırakmış.

— Oh olsun!

— Böyle konuşma enişte. Babamın sana bir fenalığı dokunmadı. Kendi akılsızlığının cezasını kendisi çekiyor. Şimdi durumu anladın mı?

— Hangi durumu?

— Sen ablamı alıp oraya, babamın evine taşın.

— Ben o adamın evinde oturmam.

— Ablam da bu derme çatma kümeste oturamaz, anladın mı? Orada üç odalı, iki katlı ev dururken buraya altıyüz lira kira veriyorsun. Hem babam kimseye yük olmaz. Emekli maaşı var. Burada ablamı tek başına bırakıp gidiyorsun. Burası memleketin her tarafından gelmiş çeşitli insanlarda dolu. Halbuki orası bayağı bir mahalle. Namuslu insanların oturduğu yer.

Nazmiye seslendi:

— Mahallede kimseyi gördün mü?

— Bir Şükranı gördüm, dedi Murat. Karşıki komşumuz. Babam bazen beni okula götürürken onu da alırdık. O, şimdi babama yiyecek getiriyormuş. Ayaküstü konuştum. Başka kimseyi göremedim.

— Ev ne hâlde?

— Bir iki cam kırık. Hep eskisi gibi. Ama eşya kalmamış. Ben bir karyola ile bir şilte aldım. Üst kata koydum. Babam aşağıda, kapının yanındaki odada yatıyor.

— İncir ağacı duruyor mu?

— Duruyor. Oraya salıncak kurardık değil mi?

Murat konuyu değiştirdi:

— Enişte, dedi. Senin dükkânı kapalı gördüm de onun için buraya geldim. Sen Mercanda çalışıyormuşsun. Komşu dükkânın sahibi söyledi.

— Öyle oldu, dedi Kadri. Dükkân iş yapmıyor. Üstelik kira veriyorum. Bende işlerden artmış biraz demir vardı. Ustanın biri duymuş, bana geldi. Onunla anlaştık. Hem demirleri ona sattım, hem de onun yanında çalışmaya başladım. Şimdi işim fena değil. Çok yoruluyorum ama elime biraz para da geçiyor. Biliyorsun ki icraya para yatırıyorum. Bitmedi bu borç.

— Şimdi iyi düşün enişte. Hem dükkân kirası, hem gecekondu kirası vermeyeceksin. Daha iyi bir evde oturacaksın. Babamın kimseye zararı yoktur. Zaten zavallının bir ayağı çukurda.

Kadri sordu:

— Baban ölünce o ev kime kalacak?

Murat:

— Ablamla bana, dedi. Hem sana birşey söyleyeyim mi? Mahallede apartmanlar yapılmaya başlamış. Bizim evin

bahçe ile birlikte oniki metre kadar yüzü, bir o kadar da derinliği var. İleride oraya yedi sekiz katlı bir apartman çıkılır.

Nazmiye:

— Bırak ilerisini, dedi. Temiz pak bir mahallede oturmak neyimize yetmez. Burada ben çok sıkılıyorum. Kendimi mezarda sanıyorum. Yerlerden çiyanlar çıkıyor, duvarlarda akrepler yürüyor. Sonra gündüzleri, kapı baca kapalı, korkuyorum.

Kadri:

— Bakalım ihtiyar bizi ister mi? dedi.

Murat:

— Sen orasını bana bırak, dedi. Siz karı koca karar verin. Orada sen de rahat edersin. Senin ceza evine girdiğini mahallede bilen yok. Burada iki kişinin içine çıkmaya utanıyorsun. Orada Kadri Efendi olursun.

Murat daha fazla konuşmadı. Öğle yemeğini onlarla yedi. Sonra:

— Ben babamı bir yoklayayım, dedi. Gece orada kalacağım. Tavuk istedi benden. Bir tavuk alır, haşlarım, suyuna da bir şehriye çorbası yaparım. Eh, şöyle yarım limon sıktın mı insana kimya gibi gelir.

Kadri:

— Evde su var mı? dedi.

— Su da var, elektrik de var, dedi Murat. Zehra kestirmiş elektriği de suyu da. Paraları iç etmiş. Ben gittim borçları yatırdım. Eğer siz oraya gitmeye karar verirseniz taşlıkta yemek yeriz. Hem mutfağa, hem de babamın yattığı odaya yakın olur. Eşyanız ne ki. Bir arabaya attık mı olur biter. Haydi Allahaısmarladık. Sen bana dükkâna uğra enişte.

Murat babası için epeyce bir para harcamıştı. Evde hemen hemen hiçbir şey bırakmamıştı o kadın. Murat kırmızı

tuğla döşeli, epeyce geniş olan mutfağın raflarına bakıyor, eksiklerini bir kağıda yazıyordu.

Ayrıca babasının ayakkabılarını alıp götürerek, pençe yaptığı gibi, giyeceği elbisesini de elinden geldiği kadar elden geçirdi.

Hilmi Efendi yeniden dünyaya gelmiş gibiydi. Artık oğlunun tamir ettiği koltukta oturarak gelip geçene sesleniyor, hatta pencereden kaseyi uzatıp yoğurtçudan yoğurt alıyor, komşularla selâmlaşıyordu.

Daha okula başlamamış olan çocuklar pencerenin önünde ip atlıyor, seksek oynuyor, pencerede sigarasını içen Hilmi Bey'e ara sıra soruyorlardı.

— Amca, sıra kimde şimdi?

Hilmi Efendi yeniden çocuklara karşı bir sevgi duymaya başlamıştı. Onların oyunlarından hazediyor, onları seyrederken kendisinde bir ferahlık buluyordu.

Murat onun istediği sigarayı alıyordu ama:

— Baba, diyordu. Fazla içmemeye çalış. Geceleri öksürüyorsun.

Bir iki gün sonra Kadri Efendi dükkâna geldi. Murat harıl harıl çalışıyordu. Ona oturacak yer gösterdi. Kadri:

— Murat, dedi. Yarın ay başı. Bizim evsahibi geldi, ya bin liradan üç aylık ver, ya da çık, diyor. O mesele ne oldu?

Murat sordu:

— Hangi mesele?

— Hani şu Hilmi Efendi'nin evi meselesi.

— Hiç, dedi Murat. Sizden haber bekliyorum. Ben akşamları oraya gidiyorum. Adam yalnız kalmaya korkuyor. Burada benim bir tekir kedi vardı, onu bile götürdüm. Hayvan akşamları babamın sokağı seyrettiği pencereye çıkarak beni bekliyor.

Kadri:

— Nazmiye de çok istiyor, dedi. Taşınalım mı dersin?

— Bana sorarsan iyi olur. Kız o evde hem korkuyor, hem de bunalıyor.

— Yarın günlerden pazar, sen de çalışmazsın.

— Evet, iyi olur.

— Sen bir araba bul, gecekonduya gel. Şimdi yemeğe çıkalım mı?

Murat Kadri'yi Şaban Efendi'nin lokantasına götürdü. Birer haşlama, birer pilav, arkasından da birer tatlı yediler. Kadri ayrılırken:

— İnsan çocuksun be Murat, dedi.

Ertesi gün Murat babasına haber verip gecekonduya gitti. Bir araba tuttu, yarım saat içinde eşyayı arabaya yerleştirdiler. Kadri anahtarı ev sahibine teslim etti ve mahalleden ayrılırken, karşıki komşu, Nazmiye'ye seslendi:

— Kızım bizi unutma, senden kat ve kat hoşnutuz.

Kadri araba ile gitmişti. Murat ablasıyla beraber, arabadan önce eve vardı. Hilmi Efendi elini öpen kızına sarıldı, ağladı:

— Evladım, Nazmiye'ciğim, ölmeden önce Allah seni bana yeniden gösterdi. Benim kusuruma bakmayınız. Bir felakettir geldi başıma. Senelerce cezamı çektim. Kendim de perişan oldum, sizleri de sıkıntıya soktum.

Nazmiye babası ile biraz konuştuktan sonra evi dolaştı. Çocukluk günlerini hatırlıyordu. Bu arada annesi de aklına gelmişti ama, babasına inat Hüsnü Efendiye varmış, kendisini de hiç aramamıştı. Nazmiye onun yüzünden canını kurtarmak, başını dinlemek için Kadri'ye varmıştı. Yoksa daha iyi bir evlenme yapabilirdi.

Çok geçmeden araba geldi. Eşyayı hemen avluya aldılar.

Zaten bir tahta sandık, bir kap kacak sandığı, bir demir karyola ile yatak takımı ve birkaç iskemleden ibaretti eşya. Kadri ile Murat cadde üstündeki odaya karyolayı kurdular. Murat cumbalı odaya taşındı. Mutfak kapları mutfağın raflarına yerleşti. Eşya evin içinde kaybolmuştu.

Acele ile pişirilen yemeği taşlıkta, oraya kurulan yemek masasında yediler. Hilmi Efendi bundan çok memnundu. Bayağı kendisine gelmiş, sevinmiş, dirilmişti.

Şimdi üçü evin eksiklerinden söz ediyorlardı. Odalara birer masa, bir elbise dolabı, bir ütü, kış için bir soba. Sobayı alt kattaki odaya kuracaklardı. Orada oturulacaktı. İkinci pencerenin önüne bir divan yerleştirilecekti. Kapı açılınca taşlık da biraz ılınırdı.

Kadri canına, boğazına düşkün bir insan olduğu hâlde:

— Ben de artık daha sıkı çalışacağım, diyordu. Haydar ustayı memnun edersem haftalığımı çıkartır. Sen eksikleri yaz Nazmiye, yavaş yavaş hepsini alırız.

Hemen iki gün içinde eve iyice ısındılar. Gündüzleri komşular Nazmiye'ye geliyorlardı. Hilmi Efendi ayağını sürüye sürüye mutfaktan bahçeye çıkıyor, komşunun verdiği çiçekleri dikiyordu. Orada yıllarca önce dikilmiş Gülhatmi dedikleri bodur bir fidan vardı. Bunun çiçekleri öksürüğe çok iyi gelirdi. Hilmi Efendi bakımsızlıktan küsmüş olan bu ağacı canlandırmak için kurularını ayıkladı, dibindeki toprağı kabarttı, düşe kalka her sabah ona da su vermeye başladı.

Ağustos ayında, Murat, evin eksikliğini gediğini elden geldiği kadar aldıktan sonra tam rahat edeceği sırada bir sabah dükkâna Halime Hanımla gençten bir adam geldi. Bu gelişi Murat hiç beklemiyordu. Daha iki gün evvel kadına beşbin lira götürmüştü.

Gelenleri oturttuktan sonra sordu:

— Hayrola teyze, bir isteğin mi var?

Kadın acele ile:

— Ben dükkânı bu efendiye sattım, dedi.

— Hangi dükkânı teyze?

— İşte bu dükkânı. Merhum kocamın dükkânını.

Murat elindeki işi bırakarak:

— Teyze, dedi. Bu dükkân Yaşar ustanın değildi. Burada kira ile oturuyordu. Onun hasta yattığı sürece kirayı ben verdim. O öldüğü günden beri de yine ben veriyorum. Dükkân sahipleri üstümüzdeki iki odada oturuyorlar. Bak işte kontrat da burada.

Halime Hanımla gelen genç adam Murat'ın gösterdiği kontrata baktıktan sonra:

— Tamam, dedi. Dükkân kiralıkmış. Ya içindeki eşya?

Murat:

— Ne eşya var burada? dedi. Şu iki aralıksız iskemle, şu örs, şu iki çekiç, bir de şurada sıralanan sekiz tane ayakkabı kalıbı ile çiriş çanağı, bir de şu çivilerin bulunduğu kutular ustamındı. Başka ne gördünse hepsini ben sonradan aldım. Hatta dükkâna şu camekânı, bu kapıyı yaptırdım. Ustam ölünce sana da sırtımı çevirmedim, hatır saydım, sana haftada beş bin lira para getirdim bugüne kadar.

Kadın şaşırmıştı. Murat:

— Sen neye satmaya kalktın burasını? diye sordu. Buradaki eskilerin hepsi beş bin kuruş tutmaz. Bunları satarsan artık benden de para alamazsın. Şu portatif karyola, şu battaniyeler, şu elektrik ocağı, şu iki kap benimdir.

Kadın şaşkın şaşkın:

— Koskoca dükkân dedi. Yaşar ustanın hiç mi hakkı yok burada?

— Teyze, burası işyeri. Burası bakkal dükkânı değil. Burada ayakkabı getirirler, ya da ısmarlarlar, onlar yapılır. Ça-

lışırsan para gelir, çalışmazsan hiç. Rahmetli ustanın zamanından birşey kalmadı burada. İstersen ayakkabı kalıplarını bir torbaya koyayım al, götür.

Genç adam:

— Kardeşim, dedi. Hanım teyze nesi var, nesi yok düşkünler evine bağışladı. Ben mallarını anlamaya geldim. Oraya yerleşecek, ömrünün sonuna kadar da bakılacak, anladın mı?

— Anladım, dedi Murat.

— Evi gördük. Bir de dükkânı görelim dedik.

— İşte dükkânı da gördünüz. Kuru bir dükkân.

— Yoo, şu köseleler, şu çiviler, ayakkabı kalıpları, örs, çekiç, ne olacak?

— Köseleleri ben yeni aldım. Ustadan ne kaldıysa alın.

Murat örsü, kalıpları, kösele bıçağını, iki çekici, iki iskemle ile kalıpları dükkânın ortasına yığdı ve tezgâh dedikleri çekmeceli masacığı da gösterdi:

— Buyurun, dedi.

Memur gidip bir kunduracı getirdi. Adam kalıplara, örse, çekice filan baktı. Dudağını büktü.

— Çekiçlere örse yüz kâğıt veririm, dedi. Kalıplar çivi yiye yiye kalbura dönmüş. Kimsenin işine yaramaz.

Bir adam daha geldi. Herşeye baktılar, ustadan kalan ne varsa iki yüz lira verip alıp gittiler.

Adamla Halime Hanım da çekilip gitti. Kahveci, dükkân komşuları bu işe çok şaşmışlardı. Murat:

— Daha evvelsi gün beşbin lira verdim, dedi. Elimin aletlerini yok bahasına sattılar. Varsın alsınlar. Haklarıdır. Ama ben müşterilerimin siparişlerini vaktinde veremiyeceğim.

Murat dükkânı kapattı. Ayakkabı malzemesi satılan çarşıya gitti. Beş on liraya satılan örse iki yüz lira istiyorlardı.

Çekiçler de ateş pahası. Murat kendisine gerekli olan beş çift kalıp da aldı. Elinde avucunda para kalmadı.

Ama artık yepyeni bir tezgahı, yeni çekiçleri ve örsü, yeni kalıpları vardı. Dükkâna çekidüzen verdi. Kapıdan bakan komşuları ona geçmiş olsun, diyorlardı. "Paraya ihtiyacın varsa haber ver."

Murat hepsine teşekkür ediyordu. Beşir Efendi epeyce kızmıştı. Murat:

— Böylesi daha iyi, dedi. Burada ne varsa birkaç yüz liraya sattılar. Ben yeniden takım düzmeye kalktım. Allah, sizleri inandırsın tam beş bin lira verdim. Ama artık ne varsa benimdir.

Murat o akşam eve geç gitmişti. Epeyce yorgundu. Nazmiye Murat'ın halinden bir şeyler sezmişti. Ama Murat kimsenin iştahını kaçırmak istemedi. Yemekten sonra olanları anlattı.

— Şimdiden kış için yakacak düşünüyordum, dedi. paraları tekrar takım düzmeye harcadım.

Kadri gayrete geldi:

— Kahırlanma be kardeşim, dedi. Ölüm yok ya ucunda. Daha vaktimiz var. Yavaş yavaş hepsi olur. Ben de gayret ederim.

Murat da daha fazla bir gayretle çalışmaya başladı. Kendisine bir işçi tulumu almıştı. Dükkâna girince elbisesini değiştiriyor, bir daha ancak paydos edeceği sırada elini yüzünü yıkayıp giyiniyordu.

Dükkân artık tertemiz ve yepyeniydi. Murat cemekânın önünde, ayakkabıları sıraladığı rafa yine vazo içinde çiçekle bir kaç çeşit kundura boyası, iskarpin ve potin bağları koyuyordu.

Tezgâhına yeni kutular dizmiş, içlerine boy boy çiviler yerleştirmişti. Dükkân artık deri ve kösele değil limon çiçe-

ği kokuyordu. Murat da erkenden kalkıyor, her sabah tıraş oluyor, acele ile kahvaltı edip Kadri ile beraber sokağa çıkıyordu.

O sene on yedi yaşına girmişti. Kendisinden sekiz yaş büyük olan ablası yakında anne olacaktı. Bu Kadri'ye de ayrı bir gayret veriyordu.

Murat'ın da arkadaşları vardı. Çoğu okumuş, liseden çıkmış, ya da son sınıfa gelmişlerdi. İçlerinde sanatkar olanlar da vardı. Fabrikalarda, ya da matbaalarda çalışıyorlardı.

Birbirlerini seven bu mahalle arkadaşları sık sık toplanıyor, görüşüyorlardı. Murat onların içine katılmak istemiyordu. Teyp çalan, radyo çalan, müzik yapıp aralarında eğlenen bu çocuklara Murat küskün gibiydi. Bir gün Şükran'ın yaş günü olmuştu. Kız evlerine kadar gelerek Murat'ı çağırmıştı:

— Biz eski arkadaşız Murat. Sen gelmezsen ben çok mahzun olurum.

Murat içini çekerek:

— Beni hatırladığın için çok teşekkür ederim, demişti. Ama bir mahalleden, okuyup yazan da çıkar, ayakkabı çırağı da. Bizim yollarımız ayrıldı Şükran. Benim sizin aranızda işim yok.

Kız Murat'ı kandıramayınca çok üzgün olarak gitmişti. Onların kapının önünde konuşmalarını Hilmi Efendi açık pencereden duymuştu.

O akşam, yemekte Hilmi Efendi:

— Oğlum, dedi. Şükran'a söylediklerin bana çok dokundu. Senin okuldan kalmana, sokaklara düşmene ben sebep oldum. Ben babalık görevimi yapmadım. Ama senin içinde insanlık cevheri varmış. Beni düşkün halimde aradın, beni sefaletten çekip aldın. Bugün rahata kavuştumsa senin sayende olmuştur.

Bak o kıza "yollarımız ayrıldı", dedin. Seni yolundan çeviren, sokaklara düşüren benim. Bak oğlum, evvelki gün Şükra'nın babası bana geldi. Oturduk biraz çene çaldık. Bu arada senden söz etti. "Çok insan çocukmuş." dedi. "Onun yerinde bir başkası, ya sabıkalı olurdu ya serseri. Ama o temiz ruhlu bir evlatmış. Bak kendisini kurtardı. Artık bileğinde bir altın bilezik var. Allah sağlık versin, onun sırtı yere gelmez. Okuyamadı, layık olduğu kültürü kazanamadı ama iyi bir insan, güvenilir bir insan olarak ortaya çıktı. İnsanlık okuyup yazmakla olmaz Hilmi Efendi." dedi.

Murat:

— Ben görevimi yaptım, dedi. Bir karşılık beklemiyorum.

Hilmi Efendi:

— Sen karşılık beklemesen de sana hak ettiğin yeri seni tanıyanlar vermiştir, dedi. Sen dürüst, iyi hakikatli bir insansın. Senin ruhundaki zenginlik bütün komşularımızı hayran ediyor. Aileyi buraya toplayan, son zamanımda beni rahata kavuşturan sensin. Seninle övünüyorum, ama yüzüne bakmaya da utanıyorum.

Murat:

— Baba, bu gibi sözlere gerek yok, dedi. Moralimizi bozmayalım.

Onlar yemekte bunu konuşurlarken kapı çalınmış ve Şükran elinde üstü örtülü bir tabakla yemek yedikleri taşlığa girmişti. Kız:

— Afiyet olsun, dedikten sonra tabağı masanın üzerine koydu.

— Murat, dedi. Sen benim en yakın arkadaşımsın. Sen bana gelmedim ama benim içime sinmedi, ben sana geldim.

Bunu söyleyince de Murat'a yaklaştı, onu yüzünden öptü. Murat'ın bir an içinde gözleri yaşla doldu. Kızı yavaşça göğsünde sıktı:

— Allah seni çok senelere yetiştirsin, ömrüne bereket kardeşim, dedi.

Kız memnun olarak gitti. Tabağı açtılar. Tabakta dört dilim pasta vardı. Hilmi Efendi:

— İnsan çocuktur, dedi. Yer yatağında bir yudum su verenim olmadığı sırada bana gelip çorba içirdi.

Murat:

— Abla, dedi. Yarın akşam gelirken çiçek alayım, yemekten sonra Şükran'lara gidip tebrik edelim.

— Olur, dedi Nazmiye.

Murat kocaman bir buket yaptırdı. Ertesi akşam ablasıyla beraber Şükran'lara gittiler. Kadri Nazmiye'yi bir yere yollamak istemiyordu. Fakat Murat'ın isteğine dayanamamıştı.

Şükran'ın annesi, babası da çok memnun oldular. Misafirlik süresince Şükran'ın babası Murat'la konuştu ve ona:

— Evladım, dedi. Dün akşam bize gelen mahalle komşularımızın çocukları arasında senin kadar değerli olanı yoktu. Onların daha ne olacakları belli, ne de karakterleri. Ama sen, insanlık derecesini buldun. Tebrik ederim.

İki kardeş misafirlikten çok memnun döndüler.

O pazar, kahvaltıdan sonra, serin olan taşlıkta otururlarken Kadri Efendi:

— Baba, dedi. Murat' la birşey konuşmuştuk, o meseleyi size açtı mı?

— Neymiş o mesele? dedi. Hilmi Efendi.

— Şey, dedi Kadri. Bu evi bahçesiyle beraber bir müteahhide versek de buraya bir apartman dikip bize de üç dört daire verse demiştik.

Hilmi Efendi başını eğdi ve biraz düşündükten sonra:

— Kadri, oğlum, dedi. Biz gel al, dersek malımız para etmez. Ama başkası kapımızı çalarsa o zaman kârlı çıkarız.

Hele şu kışı hayırlısıyla atlatalım.

Eylül ayının sonu geldi. Mahallenin gençleri okullarına gitmeye başladılar. Bu arada da Şükran da lisenin son sınıfına devama başladı. Kızı erken okula vermişlerdi. Daha on altı yaşındaydı. Murat'tan bir yaş küçüktü.

Murat, eniştesi Kadri'nin üstünde çok olumlu bir tesir yapmıştı. Sağa sola para takan, borçlarını vermeyen Kadri, hele mahalleye taşındıktan sonra, eski tanıdıkları karşısında kendisini çekip çevirmek gereğini duymuştu. Hemen hemen eve hiç yardım edemediği hâlde icraya yatırdığı borcunu kapatmıştı.

Murat'a gelince, o talihsiz bir çocuk sayılırdı. İnsanlığı, terbiyesi, saygısı, çalışkanlığı bir yana, o daha ilkokul sıralarındayken doktor olmaya heveslenmişti. Hatta bunu öğretmenleri de bilir, kendisine sınıfta takılır, onu doktor, diye çağırırlardı.

İyi geçim zamanlarında babası da ona takılır "Gel benim doktor oğlum" derdi. Ama işte, o sebze halinde küçük bir katipken yolunu sapıtmış, yakışıksız işlere kalkmış, sonunda yuvasını yıkmıştı.

Şimdi eskilerden söz ederken Şükran onun doktorluk hevesini de hatırlamış, ama Murat içini çekerek:

— Evet, demişti. Doktor olacaktım. Ama sokaktan gelen çocuk oldum.

— Murat, dedi. Sen topsuz tüfeksiz bir savaştan dönen ve savaşı kazanan bir insansın. Senin silâhların doğruluk, insanlık, çalışkanlık olmuş. Seni artık buralarda parmakla gösteriyorlar. Sokaktan gelen çocuk, diye değil, sokaktan gelen bir asker, bir kahraman diye.

- SON -

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810289
9 789753 810289
DAMLA YAYINEVİ®
Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01
www.damlaegitim.com